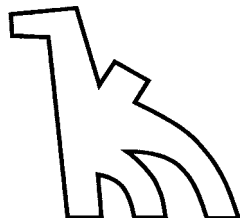

Küllike Kütimets, Mare Kütt

3. KLASSI
EESTI KEELE TÖÖVIHIKU
1. OSA
ÕPETAJARAAMAT

(1. poolaasta)

www.kynnimees.ee

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
3. KLASSI EESTI KEELE TÖÖVIHIKU 1. OSA SISU	6
SOOVITUSED TÖÖVIHIKU KASUTAMISEKS	6
TUNDIDE MITMEKESISTAMINE IKT HARJUTUSTEGA	8
HARJUTUSTE VIHIKU KASUTAMINE	8
E-HARJUTUSTE LINGID TEEMADE KAUPA	9
ETTEÜTLUSE LÄBIVIIMINE JA PARANDAMINE	13
HÄÄLIKUPIKKUSE MÄRKIMINE KIRJAS	14
Teema: HÄÄLIK JA TÄHT. SÕNAST TEKSTINI, TV lk 2–3	17
Teema: JUTT, TV lk 4–5	21
Teema: SUUR ALGUSTÄHT LAUSE ALGUSES, INIMESE-, LOOMA- JA KOHANIMEDES, TV lk 6	25
Teema: LAUSELÕPUMÄRGID, TV lk 7–8	27
Teema: KORDAMINE, TV lk 9	31
Teema: 1. ISESEISEV TÖÖ, TV lk 10	33
Teema: TÄHESTIK. TÄHESTIKULINE JÄRJEKORD, TV lk 11–12	35
Teema: TÄIS- JA KAASHÄÄLIKUD, TV lk 13	39
Teema: SULUTA KAASHÄÄLIKUD JA SULGHÄÄLIKUD, TV lk 14	41
Teema: TÄISHÄÄLIKU PIKKUS, TV lk 15	43
Teema: SULUTA KAASHÄÄLIKU PIKKUS, TV lk 16	45
Teema: HÄÄLIKUÜHEND, TV lk 17	47
Teema: KORDAMINE, TV lk 18–19	49
Teema: 2. ISESEISEV TÖÖ, TV lk 20–21	52

Teema: <i>K, P, T</i> SÕNA ALGUSES, TV lk 22	55
Teema: SULGHÄÄLIK VÕÕRSÕNA ALGUSES, TV lk 23	57
Teema: <i>H</i> SÕNA ALGUSES, TV lk 24	59
Teema: <i>K, P, T</i> TÄHTEDE <i>S</i> ja <i>H</i> KÕRVAL, TV lk 25	61
Teema: <i>I</i> JA <i>J</i> ÕIGEKIRI, TV lk 26	63
Teema: KORDAMINE, TV lk 27	65
Teema: 3. ISESEISEV TÖÖ, TV lk 28–29	67
Teema: LIITSÕNAD, TV lk 30	71
Teema: SILBITAMINE JA POOLITAMINE, TV lk 31–32	73
Teema: MITMUS, TV lk 33	77
Teema: <i>KELLESSE?</i> , <i>MILLESSE?</i> , TV lk 34	79
Teema: <i>KELLEGA?</i> , <i>MILLEGA?</i> , TV lk 35	81
Teema: <i>KELLETA?</i> , <i>MILLETA?</i> , TV lk 36	83
Teema: KORDAMINE, TV lk 37–38	85
Teema: 4. ISESEISEV TÖÖ, TV lk 39	88
Teema: KUULAMISHARJUTUS „Meie pere”, TV lk 40	91
LISAHARJUTUSED	93
Mitmetähenduslikud sõnad, TV lk 41	93
Eesti lastekirjanikud, TV lk 41	93
Teade, TV lk 42	94
Pildiseeria, TV lk 43	95
Diagramm. Eesti imetajad, TV lk 44	96
Jõulud, TV lk 45	97
Loovjutt, TV lk 46	98
ETTEÜTLUSED, TV lk 47	99

SISSEJUHATUS

Emakeelel kui õppeainel on esimestel kooliaastatel eriline koht, sest just selles aines õpitakse ennast väljendama, erinevates olukordades adekvaatselt suhtlema, õppeülesandeid täitma ja omandatakse õpioskusi ka kõigi teiste õppeainete tarbeks.

Suulise ja kirjaliku kõne arendamise teemad tulenevad ümbritsevast elust, õppeainest, õppekava läbivatest teemadest ja kultuurikeskkonnast laiemas mõttes, nagu raamatud, kultuurisündmused ja virtuaalmaailm.

Keskse tähendusega on sõnavara täpsustamine ja rikastamine ning psüühiliste protsesside arendamine. Selleks vajab laps pidevalt nii uusi kogemusi kui ka eelmiste kogemuste korrastamist. Õpe ja kasvatus peavad toetama enesetunnetuse arengut, õppima õppimist ja juhtima last nii teistega koos kui ka iseseisvas tegutsemises.

Õppeprotsesside kirjeldused on Innove kodulehel:

<https://oppekava.innove.ee/oppeprotsesside-kirjeldused/keele-ja-kirjanduse-oppeprotsessid/>

3. KLASSIS jätkatakse kõikide keeleliste osaoskuste (kõnelemine, kuulamine, lugemine, kirjutamine) arendamist ja ka õigekeelsuse arendamist. Osaoskusi ja õigekeelsust arendatakse nii teabe-, tarbetekstide kui ka ilukirjandustekstide lugemise, kuulamise, jutustamise (suuline väljendusoskus) ja kirjutamise kaudu.

EESTI KEELE ÕPPE- JA KASVATUSEESMÄRGID I KOOLIASTMES

<https://oppekava.innove.ee/pohiharidus/keel-ja-kirjandus/eesti-keel/>

3. KLASSI LÕPETAJA:

- mõistab suulisi ja kirjalikke küsimusi, oskab küsimustele vastata suuliselt ja kirjalikult, kasutab sobivalt nii lühivastuseid kui ka terviklauseid;
- kasutab kirjutades õigeid tähekujusid ja -seoseid ning kirjutab loetava käekirjaga;
- oskab sihipäraselt vaadelda ja nähtut kirjeldada, oskab märgata erinevusi ja sarnasusi;
- oskab eesmärgipäraselt kirjeldada eset, olendit ja olukorda;
- oskab jutustada endast ja lähiümbruses toimuvast;
- oskab mõtestatult kuulata eakohast teksti;
- oskab õpitud teksti selgelt, ladusalt ja õigesti lugeda ning saab sellest aru;
- saab aru lihtsast plaanist, tabelist, diagrammist ja kaardist;
- oskab lugeda eakohast ilu- ja aimekirjandust;
- oskab õpitud keelendite piires õigesti kirjutada;
- oskab jutustada ja kirjutada küsimuste, pildi, pildiseeria, märksõnade või kava abil;
- oskab tekstiga õpetaja juhiste alusel töötada.

SUULINE KEELEKASUTUS

Õpilane:

- vastab küsimustele, kasutades sobivalt täislauseid ja lühivastuseid;
- annab küsimustele toetudes arusaadavalt edasi õppeteksti, lugemispala, pildiraamatu, filmi ja teatrietenduse sisu;
- avaldab arvamust kuuldu, vaadeldu ja loetu kohta, märkab erinevusi ja sarnasusi ning kirjeldab neid;
- leiab väljendamiseks lähedase ja vastandtäheendusega sõnu;
- oskab suhtlusolukordades küsida, paluda, selgitada, keelduda, vabandust paluda ja tänada;
- mõtleb loole alguse ja lõpu;
- esitab peast luuletuse või lühiteksti.

LUGEMINE

Õpilane:

- loeb nii häälega kui ka endamisi ladusalt ja teksti mõistes;
- loeb õpitud teksti ette õigesti, selgelt ja sobiva intonatsiooniga;
- töötab tekstiga eakohaste juhiste järgi;
- vastab suulistele ja lühikestele kirjalikele küsimustele loetu kohta;
- eristab kirjalikus tekstis väidet, küsimust, palvet, käsku ja keeldu;
- tunneb ära jutustuse, luuletuse, näidendi, muinasjutu, mõistatuse, vanasõna ja kirja;
- mõistab tabeleid, diagramme, skeeme ja tingimärke;
- on lugenud läbi vähemalt 10 eesti ja väliskirjaniku teost, kõneleb loetud raamatutest;
- teab nimetada lastekirjanikke.

KIRJUTAMINE

Õpilane:

- kasutab kirjutades õigeid tähekujusid ja -seoseid ning kirjutab loetava käekirjaga;
- kirjutab tahvliilt ja õpikust õigesti maha, paigutab teksti korrektselt paberile, vormistab vihiku / õpilaspäeviku nõuetekohaselt;
- eristab häälikut ja tähte, täis- ja kaashäälikut, häälikuühendit, silpi, sõna, lauset;
- eristab lühikesi, pikki ja ülipikki täis- ja suluta kaashäälikuid;
- märgib kirjas õigesti häälikuid ja kaashäälikuühendit, käänd- ja pöörsõnade õpitud lõppe ning tunnuseid;
- kirjutab õigesti asesõnu;
- kirjutab õige sulghääliku omandatud oma- ja võõrsõnade algusesse;
- kirjutab suure algustähega lause alguse, inimese- ja loomanimed ning õpitud kohanimed;
- piiritleb lause ja paneb sellele õige lõpumärgi;
- kirjutab etteütlemise järgi sisult tuttavat teksti (30–40 sõnaline) ning kontrollib kirjutatut näidise põhjal ;

- koostab kutse, õnnitluse, teate ning kirjutab eakohase pikkusega ümberjutustusi ja teisi loovtöid küsimuste, tugisõnade, joonistuse, pildi, pildiseeria, märksõnaskeemi või kava abil;
- teab peast võõrtähtedega tähestikku, kasutab lihtsamat sõnastikku ja koostab lihtsamaid loendeid tähestikjärjestuses.

SOOVITUSED TÖÖVIHIKU KASUTAMISEKS

3. KLASSI EESTI KEELE TÖÖVIHIK sisaldab 1. ja 2. klassi keeleteemasid kordavalt ja 3. klassis käsitletavaid keeleteemasid. Harjutused on teemade kaupa ja koos reeglitega.

Igal nädalal tuleb käsitleda ühte keeleteemat.

Õpetajaraamat sisaldab kõiki töövihiku harjutusi koos vastustega. Neid lehekülgi saab õpetaja projekteerida tahvlile, et õpilased saaksid oma vastuseid ise kontrollida. Lisaks on iga teema juures soovitus selle käsitlemiseks.

3. KLASSI EESTI KEELE TÖÖVIHIKU 1. OSA SISU

KEELETEEMAD

1. Häälik ja täht. Sõnast tekstini. Jutt
2. Suur algustäht lause alguses, inimese-, looma- ja kohanimes
3. Lauselõpumärgid
4. Tähestik. Tähestikuline järjekord
5. Täis- ja kaashäälikud. Suluta kaashäälikud ja sulghäälikud
6. Täishääliku pikkus. Suluta kaashääliku pikkus. Häälikuühend
7. *K, P, T* sõna alguses
8. Sulghäälik võõrsõna alguses
9. *H* sõna alguses
10. *K, P, T* tähtede *S* ja *H* kõrval
11. *I* ja *J* õigekiri
12. Liitsõnad
13. Silbitamine ja poolitamine
14. Mitmus
15. *Kellesse?, millesse?, kellega?, millega?, kellela?, millela?*

LISAHARJUTUSED

Lisaharjutused annavad võimaluse ühte teemat laiendada terveks õppetunniks.

LISAHARJUTUSTE TEEMAD

1. Mitmetähenduslikud sõnad. Eesti keeles on sõnu, millel on mitu tähendust.
2. Eesti lastekirjanikud. Uuritakse lähemalt nimetatud lastekirjanikke ja nende loomingut. Soovitame teema laiendada raamatukogutunniks.
3. Teade. Info leidmine teatelt ja iseseisvalt teate koostamine.
4. Pildiseeria „Ohud talvel jää peal”. Teemat saab laiendada päästeameti õppeprogrammidega.
5. Diagramm „Eesti imetajad”. Sobib täiendavaks materjaliks loodusõpetuses (selgroogsete loomade rühmad) ja matemaatikas (diagrammi lugemine ja kogutud info põhjal diagrammi koostamine).
6. Jõulud. Märksõnaskeemi ja ristsõna koostamine lahendussõna järgi, st et õpilane peab mõtlema vastuse jaoks sobiva küsimuse.
7. Loovjutt „Minu seiklus jõulumaal”. Valminud tööd on nn autoritoolil klassis esitamiseks. Teha loovtöödest klassis näitus või koostada jõuluraamat.

KUULAMISHARJUTUSED

Kuulamisharjutused täidab õpilane õpetaja poolt etteloeatud teksti alusel.

Töökorraldus

1. Õpilased tutvuvad kuulamisteksti harjutustega (töökorraldused, tabeli laused jne).
2. Õpetaja loeb kuulamisharjutuse teksti ette ja õpilased võivad juba esimese lugemise ajal harjutusi täitma hakata.
3. Peale esimest ettelugemist annab õpetaja õpilastele veidi aega harjutuste tegemiseks.
4. Õpetaja loeb teksti teist korda ette, õpilased jätkavad harjutuste täitmist.

NB! Valikvastustega harjutuses võib õigeid vastuseid olla rohkem kui üks.

Töövihikus on kolm kuulamisharjutust (lk 10, 28 ja 40), nende tekstid on õpetajaraamatus lk 31, 67 ja 91.

ISESEISVAD TÖÖD

Töövihikus on neli iseseisvat tööd, mille harjutused tuleb õpilasel iseseisvalt täita.

Eesmärgiks on õpetada iseseisvalt töötama ja oma tööd ka analüüsima.

Enne iseseisvaid töid on võimalik õpitud teemasid kordavate harjutuste abil korrata.

Iseseisva töö harjutused toetuvad käsitletud keeleteemadele ja arendavad funktsionaalse lugemise ning kuulamise oskust. Õpetaja saab koos õpilasega tema tööd pärast analüüsida.

Iseseisvate tööde vigade paranduse võib õpilastel lasta teha harjutustevihikusse.

KORDAMISHARJUTUSED

Enne iseseisvaid töid on töövihikus läbitud keeleteemade kohta kordamisharjutused.

ETTEÜTLUSED

Töövihiku viimasel leheküljel on etteütlused õpitud keeleteemade kohta.

Õpetajaraamatus on etteütlused lk 100.

TÖÖVIHIKU SISUKORD

Töövihiku viimasel leheküljel on sisukorra, selle abil saab õpetada sisukorra kasutamist.

HARJUTUSTE VIHIKU KASUTAMINE

Lisaks töövihikule soovitame harjutuste kirjutamiseks kasutada 20 joonega vihikut.

Harjutustevihiku täitmisel kasutada kirjutusvahendiks tintenpenni, töövihiku harjutuste tegemisel võib kasutada ka harilikku pliiatsit, kuid kokkuvõtvates ja iseseisvates töödes kirjutab õpilane tintenpenniga.

3. klassis tuleb pöörata tähelepanu õigetele tähekujuks ja -seostele ning loetavale käekirjale.

Harjutused peavad olema lisavihikusse paigutatud korrektselt (pealkiri, kuupäev, tekst).

TUNDIDE MITMEKESISTAMINE IKT HARJUTUSTEGA

Lisamaterjalid 3. klassi tundide mitmekesistamiseks on infotehnoloogia linkide kogumikus.

Kogumik asub kirjastuse Künnamees kodulehel, rubriigis Aabitsa veebivaramu –

<http://aabits.kynnimees.ee/ikt> (vajalik eelnev registreerimine keskkonda).

Kogumiku on koostatud Vanalinna Hariduskolleegiumi klassiõpetaja Tuuli Koitjärv ja

Jäneda Kooli klassiõpetaja Tiia Salm.

Esimeses kooliastmes on soovitatav kasutada eelkõige frontaalset õpetamismeetodit, mängulisi arvutiprogramme ning erinevaid interaktiivseid ülesandeid.

Kui õpetajal on võimalik oma klassiga külastada arvutiklassi või kasutada tahvleid, siis iga teema juurde oleme toonud ka sobivate e-harjutuste lingid.

E-HARJUTUSTE LINGID TEEMADE KAUPA

HÄÄLIK JA TÄHT. SÖNAST TEKSTINI. JUTT

Loovkirjutamise õpijuhised (Sandra Kangur) <http://loovkirjutamine.weebly.com/>

Ristsõna sõna ja lause <https://learningapps.org/4698553>

Hääliku ja tähe arvu määramine sõnas <https://learningapps.org/1781712>

SUUR ALGUSTÄHT LAUSE ALGUSES, INIMESE-, LOOMA- JA KOHANIMEDES

Eesti kohanimed

http://galerii.kirmus.ee/biblioserver/index2.php?gid=3&tag=00065&index_from=all

Eesti Lastekirjanduse Keskus

<http://www.elk.ee/lastekirjandus/kirjanikud/>

LAUSELÕPUMÄRGID

LearningApps e-harjutused, lausete sorteerimine

<https://learningapps.org/3202852>

TÄIS- JA KAASHÄÄLIKUD

Arvuti ja selle põhikomponendid (Liile Jõgi, HTG)

<http://www.htg.tartu.ee/if/Baaskursus/Ehitus/Ehitus.html>

Veebileht arvutiõpetuse kohta

<https://lihtnearvuti.weebly.com/mis-on-arvuti-osad.html>

SULUTA KAASHÄÄLIKUD JA SULGHÄÄLIKUD

Kutsealade nimetused (Rajaleidja) <http://ametid.rajaleidja.ee/Kutsealad>

TÄISHÄÄLIKU PIKKUS

E-raamat tähestikust ja häälikutest (Pärnu Mai Kool):

<http://www.storyjumper.com/book/index/19662378/T%C3%A4hestik#page/6>

LearningApps e-harjutused

i pikkus <https://learningapps.org/2800151>

Täishäälikute pikkuste märkimine <https://learningapps.org/3779758>

SULUTA KAASHÄÄLIKU PIKKUS

Kuldvillak (täishäälikute ja suluta kaashäälikute pikkused)

<https://jeopardylabs.com/play/tishlikute-ja-suluta-kaashlikute-pikkused>

LearningApps e-harjutus

<https://learningapps.org/905732>

HÄÄLIKUÜHEND

LearningApps e-harjutused

Täis- ja kaashäälikuühend sõnas <https://learningapps.org/1153792>

Täishäälikuühend sõnas <https://learningapps.org/3032642> ja <https://learningapps.org/2634648>

Kaashäälikuühend sõnas <https://learningapps.org/1983225>

Häälikuühendid sõnas <https://learningapps.org/1784467>

SULGHÄÄLIK SÕNA ALGUSES. VÕÕRSÕNAD

LearningApps e-testid

K, p, t, g, b, d sõna alguses <https://learningapps.org/1129684>

Võõrsõnad <https://learningapps.org/2963610>

H SÕNA ALGUSES

LearningApps e-testid

Ristsõna <https://learningapps.org/3619436>

Valikvastused <https://learningapps.org/4017189>

Lünktekst <https://learningapps.org/1235820>

Paaride leidmine <https://learningapps.org/1529673>

K, P, T TÄHTEDE S JA H KÕRVAL

LearningApps e-testid:

Rühmitamine <https://learningapps.org/3452558>

Vigase sõna leidmine <https://learningapps.org/631461>

Lünkharjutus <https://learningapps.org/1957782>

I JA J ÕIGEKIRI

LearningApps e-test

Lünkharjutus <https://learningapps.org/1802210>

LIITSÕNAD

LearningApps e-testid

Liitsõnade moodustamine <https://learningapps.org/1506232>

Sõnaühenditest liitsõnade moodustamine <https://learningapps.org/4533835>

Liitsõna moodustamine <https://learningapps.org/2245917>

SILBITAMINE JA POOLITAMINE

LearningApps e-testid

Silbitamine ja poolitamine <https://learningapps.org/2964556>

Kahesilbiliste sõnade poolitamine <https://learningapps.org/1789168>

Liitsõnade poolitamine <https://learningapps.org/1854501>

MITMUS

LearningApps e-testid

Ainsusest mitmuse moodustamine <https://learningapps.org/4602294>

Mitmusest ainsuse moodustamine <https://learningapps.org/2020629>

Riigid ja rahvused <https://learningapps.org/1136497>

Lünktekst <https://learningapps.org/1812668>

KELLESSE?, MILLESSE?

LearningApps e-testid

Millesse?, kellesse? lühivormid <https://learningapps.org/view1192194>

Lünktekst <https://learningapps.org/2326808>

Millesse? lühivormid <https://learningapps.org/2047097>

KELLEGA?, MILLEGA?

LearningApps e-testid

Lünktekst <https://learningapps.org/3034910>

Ristsõna *millega?* <https://learningapps.org/4063200>

Paaride leidmine <https://learningapps.org/2100830>

KELLETA?, MILLETA?

LearningApps e-testid

Paaride leidmine <https://learningapps.org/2100802>

Kordamine <https://learningapps.org/display?v=pr0xfmppc16>

LASTEKIRJANIKUD

Eesti lastekirjanikud

<http://www.elk.ee/lastekirjandus/kirjanikud/>

E-harjutused lastekirjanike kohta

<http://kadikartulid34.pbworks.com/f/eestilastekirjanikud.htm>

LearningApps e-harjutus

Autor ja tema teos <https://learningapps.org/watch?v=pumasca4a16>

ETTEÜTLUSE LÄBIVIIMINE JA PARANDAMINE

LÄBIVIIMINE

1. Õpetaja loeb etteütluse ette, õpilased kuulavad.
2. Teisel lugemisel loeb õpetaja etteütlust lausete kaupa, õpilased kuulavad ja kirjutavad, õpetaja kordab lauset.
3. Seejärel loeb õpetaja etteütluse lausete kaupa ette kolmas kord, õpilased kuulavad, kontrollivad ja parandavad.
4. Lõpuks loevad õpilased oma etteütluse vaikselt läbi ja parandavad.

PARANDAMINE

1. Õpetaja märgib etteütluse iga rea lõpu vigade arvu tulenevalt õpitud keelereeglitest.
2. Veaks ei loeta eksimusi õppimata keelereeglite kohta.
3. Mitu viga ühes sõnas loetakse üheks veaks.
4. Üheliigilised korduvad vead loetakse üheks veaks, näiteks, kui kõik laused algavad väikese tähega, või täpitähtedel on täpid puudu.

HÄÄLIKUPIKKUSE MÄRKIMINE KIRJAS

Martin Ehala

Riikliku õppekava järgi on I kooliastme õigekirjaõpetuse eesmärk häälikupikkuse märkimisel selgeks saada üksnes täishäälikute ja suluta kaashäälikute õigekiri.

Nimetatud häälikute puhul me pika ja ülipika hääliku erinevust kirjas ei märgi – mõlemad kirjutatakse kahe tähega: *selle kooli: seda kooli, selle kolli: seda kolli.*

Seega piisab täishäälikute ja suluta kaashäälikute õigekirja õpetamisel vaid lühikese ja pika häälikupikkuse eristamisest.

Lühike täishäälik ja suluta kaashäälik märgitakse kirjas ühe tähega, pikk häälik kahe tähega.

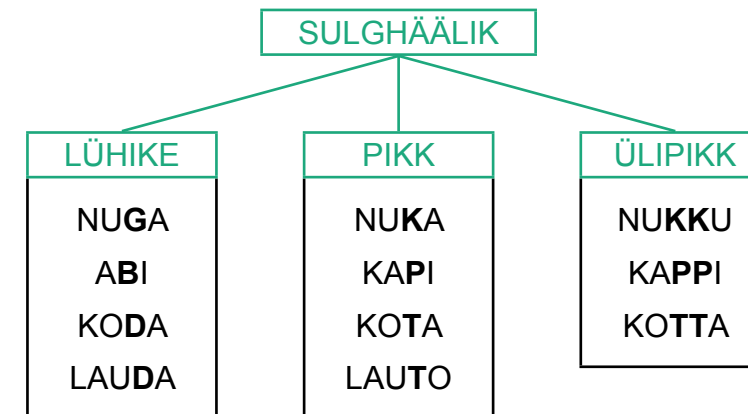
Näiteks: lühike pikk
koli *kooli*
koli *kolli*

Pikaks häälikuks tuleb nimetada niihästi teise- kui ka kolmandavärtelisi häälikuid, kusjuures nende erinevust ei ole vaja esile tuua. Kui mõni õpilane märkab, et **seda kooli** kõlab teisiti kui **selle kooli**, siis tuleb teda kiita erinevuse märkamise eest ja öelda, et need mõlemad on pikad häälikud ja kirjutatakse kahe tähega. Siinjuures saab õpetaja tuua veel näiteid sõnadest, mida hääldatakse erinevalt, aga kirjutatakse ühtmoodi. Näiteks sõna **palk** hääldub kahtmoodi (*Rannal lebas palk* ja *Hea töö eest hea palk*).

Sulghäälikute õigekirja õpetamisele keskendutakse teises kooliastmes.

Sulghäälikute õigekiri on eesti keeles erandlik, sest häälikupikkuse märkimiseks kasutatakse sama hääliku puhul eri tähemärke, kusjuures kasutus ei ole eriti süstemaatiline.

Sulghäälikute õigekirjutust tuleks alustada juhtumitest, kus ilmneb selgelt lühikese, pika ja ülipika sulghääliku erinev õigekiri.

Sulghäälikute kolme pikkuse eristamist tuleb õpetada ja harjutada esialgu ainult nende tüüpjuhtude puhul, kus häälduserinevusele alati vastab ka õigekirja erinevus.

Häälduse ja kirja vastavus aitab kinnistada häälikupikkuse erinevusi. Kui keegi õpilastest märgib, et samasugune häälikupikkuse erinevus on ka teistes sõnades (näit *koli, kooli, kooli ja koli kolli ja kolli*), tuleb õpilast kiita ja öelda, et nagu me juba õppinud oleme, teiste häälikute puhul pika ja ülipika erinevus kirjas ei kajastu – mõlemad kirjutatakse kahe tähega. Segaduse vältimiseks ei maksa kolme häälikupikkuse eristamist harjutada täis- ja suluta kaashäälikute puhul.

Pika ja ülipika **sulghääliku** eristamiseks on kõige parem lähtuda nende erinevast silbirütmist – pika sulghäälikuga sõnade mõlemad silbid on ühepikkused, ülipika sulghäälikuga sõnades on esimene silp pikem. Muusikaliselt väljendub see niimoodi.

♪ ♪	♪. ♪
se - pa	sep - pa
kar - bi	kar - pi
lau - da	lau - da

Kui õpilased ei ole noodikirja õppinud, või see analoogia on neile liiga raske, siis võib kasutada sõnaliisi analooge – **pika sulghäälikuga sõnade silbid on ühepikkused, nagu sammud kõndimisel: tipa-tapa, tipa-tapa.** Seega, kui sõnas silbid kõlavad nagu sammud, siis on seal pikk sulghäälik. Pikk sulghäälik kirjutatakse ühe *k*, *p*, või *t*-ga.

Ülipika sulghäälikuga sõnades on esimene silp pikem kui teine, nagu keegi hüppaks: hüp-pa, hüp-pa. Seega, kui sõnas silbid hüppavad, siis on seal ülipikk sulghäälik. Ülipikk sulghäälik kirjutatakse kahe tähega: *kk*, *pp*, või *tt*-ga.

Sulghäälikute õigekiri on muidugi palju keerulisem kui ülaltoodud skeem kujutab. Selle õpetamine lähtugu põhimõttest, et liigutakse kergemalt raskemale. **Ülipika hääliku mõiste tuleb sisse alles sulghäälikute õigekirja juures** ja esmalt käsitletakse juhtumeid, kus see erisus on väga selge. Alles seejärel asutakse sulghäälikute õigekirja keerulisemate juhtumite õpetamise juurde, mis on kindlalt II kooliastme teema. Tugevamates klassides võib ülaltoodud tüüpjuhtusid tutvustada ka 3. klassi teisel poolaastal ja töövihiku 2. osas on selle kohta ka mõned harjutused.

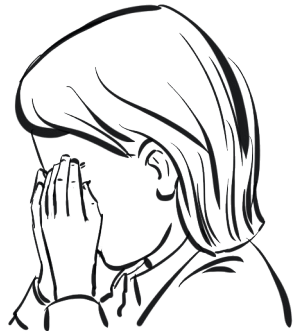
HÄÄLIK JA TÄHT. SÕNAST TEKSTINI

Häälikuid me kuuleme ja hääldame.
Igale häälikule vastab kindel täht.
Häälikut saab kirjutada kas ühe või kahe tähega.

① Loe sõnad. Mitu häälikut on sõnas? Kirjuta häälikute arv sõna taha.

ratas	5	laulma	6
sirkel	6	kalad	5
eesel	4	kallad	5

Tähti me näeme ja kirjutame.
Tähed on häälikute märgid kirjas.
Tähtede ja häälikute arv sõnas võib olla erinev.

② Loe sõnad. Mitu tähte on sõnas? Kirjuta tähtede arv sõna taha.

inimene	7	vihmamets	9
võõras	6	aerutama	8
kolid	5	koolid	6

③ Moodusta tähtedest sõnad. Teema: koolitarbed.

lapin –	<u>pinal</u>	jaeritta –	<u>teritaja</u>
tipilas –	<u>pliiats</u>	tummuk tuskus –	<u>kustutuskumm</u>
loanjudo –	<u>joonlaud</u>	kihtivöö –	<u>töövihik</u>

Teema: HÄÄLIK JA TÄHT. SÕNAST TEKSTINI, TV lk 2–3

EESMÄRK

Korrata mõisteid *häälik*, *täht*, *sõna*, *lause* ja *jutu* ning nendevahelisi seoseid.
Korrata ja kinnistada nimede õigekirja.

HARJUTUS 1 JA 2

Enne harjutuste sooritamist korratakse klassis mõisteid *häälik* ja *täht* näiteks piltide abil.
Esimesed kaks harjutust sooritavad õpilased iseseisvalt.

HARJUTUS 3

Mõiste *anagramm* tutvustamine.

Näiteid anagrammi kohta võib teha õpilaste nimedega.

ENE annab *anagrammi* mõiste seletuseks: tähemäng – sõna või sõnarühma tähtede järjestust muutes saadakse teise tähendusega või uusi sõnu või sõnarühmi.

Pärit idamailt, oli tuntud ka antiikrahvail, tänapäeval kaustatakse anagrammi mõistatustes ja varjunimedes (EE 1, lk 214).

EKSS (www.keeleeveeb.ee) seletab mõistet *anagramm*: sõna tähtede ümberpaigutus uute sõnade moodustamiseks (tähemänguna).

Sel teel moodustatavad sõnad, näit. õun – nõu, tali – tila.

Veel näiteid: uue sõna moodustamine. Elav – **vale** / **laev** / **alev**

Varjunimed: nt Onu Thal – **Uno Laht**

Vaata ka Eesti Keele Instituudi veebilehte <http://www.eki.ee/tarkvara/anagramm/>

See teeb küll vaid kuni kahest „sõnast koosnevaid” variante ja sõnavormide loend vajaks nii puhastamist kui täiendamist, aga kasutada saab.

④ Täida lüngad. Kirjuta, mitu tähte ja häälikut on nendes nimedes.

Minu eesnimi on _____

Selles nimes on _____ tähte ja _____ häälikut.

Minu perekonnanimi on _____

Selles nimes on _____ tähte ja _____ häälikut.

Minu sõbra eesnimi on _____

Selles nimes on _____ tähte ja _____ häälikut.

Lause koosneb sõnadest.

Lause algab suure tähega ja lõpeb lauselõpumärgiga.

Igal lausel on mõte. Jutt koosneb lausetest.

SÕNAD → **LAUSED** → **JUTT**

ema laulab sööb
isa mina tore
mängin täna õhtu
on

Isa laulab.

Mina mängin.

Ema sööb. Isa laulab. Mina

mängin. Tore õhtu on täna.

⑤ Joonista lausetele skeemid. Ära unusta kirjavahemärke!

Näide: Kuhu linnud rändavad?

_____ ?

Teadlased uurivad, kus on rändlindude korter.

_____ , _____ .

Milliseid teid mööda rändlinnud lendavad?

_____ ?

Selleks panevad teadlased linnule jala ümber rõnga.

_____ .

Need rõngad on kerged ja erineva suurusega.

_____ .

HARJUTUS 4

Kordab harjutuste 1 ja 2 teemat. Tuletatakse meelde nimede õigekirja.

Seda harjutust võib kontrollida sõbraga.

HARJUTUS 5

Enne harjutuse sooritamist koratakse mõisteid *sõna*, *lause*, *jutt*.

Õpilased toovad oma näiteid.

Koratakse lauseskeemi põhimõtet.

Lisaks harjutuse sooritamisele võivad õpilased koostada paaristööna oma lausete põhjal lauseskeeme.

JUTT

Teema: JUTT, TV lk 4–5

- ① Loe juttu ja vasta küsimustele täislausega.

Meie pere rebane

Kui ma veel väike tüdruk olin, käis mul tihti külas rebane. Meile meeldis koos mängida ja trallitada.

Ükskord me mängisime juuksurit ja rebane proovis mulle tukka lõigata. Kunsti-
anne oli meil ka, sest joonistada meeldis meile väga. Rebane proovis vahel ka
seinale maalida.

Nüüd rebane mul enam külas ei käi, sest olen suureks kasvanud. Mul ei ole
enam palju aega mängida. Mõnikord avastan, et rebane käib külas minu
väikesel õel.

Kärolin Rentel, 2. kl
Tartu Descartes'i Lütseum

1. Mis on jutu pealkiri? Jutu pealkiri on „Meie pere rebane”.
2. Millal rebane tüdrukul külas käis? Rebane käis külas, kui tüdruk oli väike.
3. Mida tüdruk ja rebane koos tegid? Rebane ja tüdruk mängisid ja trallitasid koos.
4. Miks rebane enam külas ei käi? Rebane ei käi enam külas, sest tüdruk on suureks kasvanud.
5. Keda külastab rebane siis, kui tüdruk on suureks kasvanud? Kui tüdruk on suureks kasvanud, siis külastab rebane väikest õde.

Jutt koosneb kolmest osast.

Jutt algab **sissejuhatusega**, jätkub **sisuga** (need on tegevused, juhtumised) ja lõpeb **kokkuvõttega**.

- ② Leia jutust sissejuhatus. Tõmba sissejuhatusele roheline joon ümber.
Kokkuvõttele tõmba ümber sinine joon. Missugune jutu osa jäi märkimata?
Loe see.

Märkimata jäi jutu sisu.

EESMÄRK

Korrata mõistet *jutt*.

Tutvustatakse jutu osasid – sissejuhatus, sisu ja kokkuvõte.

Õpitakse jutu kirjutamist skeemi abil.

IKT

<http://loovkirjutamine.weebly.com/>

HARJUTUS 1

Õpilased loevad jutu iseseisvalt läbi.

Koos arutatakse, kes on see rebane.

Küsimustele vastavad õpilased iseseisvalt.

Pöörata tähelepanu täislausetega vastamisele.

Pärast vastuste kontrollimist saab õpilastega arutleda, kas ka neil on mängud

või mänguasjad, millega nad enam ei mängi.

Mis nendest mänguasjadest on saanud?

NB! 5. küsimuse vastus:

Kui **tüdruk** on suureks kasvanud, siis külastab **ta** väikest õde.

Tähenduse muutus!

Veel vastuse variante: ..., *siis külastab rebane tema õde*.

REEGEL JA HARJUTUS 2

Selgitada jutu osasid ja mis on jutuosade sisuks.

Töötada ühiselt vastavalt tööjuhendile.

③ Loe lõigud. Järjesta need jutuks.

Kust uba musta joone sai

Eesti rahvajutt

Keset jõge puhunud kange tuulehoog ja lükanud paadi ümber. Süsi uppunud ära, uba aga osanud ujuda ja pääsenud teisele kaldale.

2.

Uba läinud siis rätsepa juurde, et seda viga parandada. Rätsep õmmelnud katkise koha musta niidiga kinni.

4.

Kui ta sinna saanud, naernud ta heast meelest nii kangesti, et moka lõhki kärisenud.

3.

Kui haav paranenud, jäänud must märk järele. See on oal praegugi alles.

5.

Kord hakanud uba ja süsi üle Kasari jõe minema. Paadiks olnud neil lepaleht.

1.

HARJUTUS 3

Enne harjutuse sooritamist loetakse lõigud läbi.

Esitada klassile küsimus: mis nende lõikudega on juhtunud?

Järjestada lõigud jutuks ja lugeda jutuke uuesti.

HARJUTUS 4

Loovkirjutamine.

Alustamiseks töötavad õpilased õpetaja juhendamisel.

Häälestuseks kasutada erinevaid ideid:

– jututäringuid

Loovkirjutamise õpijuhised

<http://loovkirjutamine.weebly.com/>

④ Kirjuta jutt ühest toredast suvepäevast. Enne kirjutama asumist pane oma mõtted joonise abil lühidalt kirja. Tee oma joonis selle näidise järgi vihikusse.

jutu pealkiri

sissejuhatuse

sisu

kokkuvõtte

SUUR ALGUSTÄHT LAUSE ALGUSES, INIMESE-, LOOMA- JA KOHANIMEDES

1. Lõpeta reegel.

Lause algus, inimese-, looma- ja kohanimed kirjutatakse

suure algustähega.

2. Täida tabel nimedega. Vajaduse korral kasuta teatmeteoseid või interneti.

Kirjanik	Linn	Jõgi	Järv

3. Kirjuta laused õigesti vihikusse.

KÄISIME SUVEL SAAREMAAL. SUPLESIME KARUJÄRVES JA ÖÖBISIME JÄRVE ÄÄRES ASUVATES KÄMPINGUTES. JÄRV ASUB 26 KILOMEETRI KAUGUSEL KURESSAAREST.

TEEL KOJU SÕITSIME LÄBI MUHU SAARE, ÜLETASIME PRAAMIGA SUURE VÄINA JA JÕUDSIME VIRTU SADAMASSE. SAIME TEADA, ET EESTIMAAL ON PALJU KAUNEID PAIKU.

• Võrdle pinginaabriga. Mitu suurt algustähte saite? Parandage vead.

4. Täienda sõnaketti Eestimaa kohanimedega.

Teema: SUUR ALGUSTÄHT LAUSE ALGUSES, INIMESE-, LOOMA- JA KOHANIMEDES, TV lk 6

EESMÄRK

Korrata suurt algustähte lause alguses, inimese-, looma- ja kohanimes.

Arendada info otsimise oskust (kaart, internet).

Laiendada silmaringi Eestimaa kohanimedega.

IKT

Kirjanikud

<http://www.elk.ee/lastekirjandus/kirjanikud/>

HARJUTUS 1

Reegli kordamine.

Reegli kinnistamiseks võib mängida mängu „Täidan, täidan laeva”,

kus „laeva” täidetakse erinevate nimedega, kord inimese nimedega, siis kohanimedega jne.

HARJUTUS 2

Enne harjutuse sooritamist, tuleks õpilastega arutleda, kust võiks (üldse saab) infot otsida sellise tabeli täitmiseks.

Näiteks päevikust, kaardilt, internetist, lugemispäevikust või -mapist, õpikust jne.

Õpilased teevad harjutuse individuaalselt või rühmatööna.

HARJUTUS 3

Iseseisev töö, aga õpilasi võib ka juhendada.

Korrektse töö sooritamiseks võib enne vihikusse kirjutamist leida

kõik suured algustähed ja need alla joonida.

Kokku on 12 suurt algustähte.

HARJUTUS 4

Klassis võiks olla suur kaart (või õpilaspäeviku kaart),

mida õpilane saaks kasutada kohanimedele leidmisel.

LAUSELÕPUMÄRGID

Lausetega anname edasi oma mõtteid, tundeid, soove, esitame küsimusi, keelame, käsime ja palume.

Jutustava ehk väitlause lõppu kirjutame punkti (.).
Näiteks: *Sügis toob loodusesse palju erinevaid värve.*

Küsilause lõppu kirjutame küsimärgi (?).
Näiteks: *Missugused on sügise värvid?*

Lause, mille abil me hüüame, palume, keelame, soovime ja käsime, on hüüdlause.

Hüüdlause lõppu kirjutame hüüumärgi (!).
Näiteks: *Oi, kui ilusad värvid! Tule õue sügist imetlema!*

- ① Loe laused ja täida tabel.
Mõtle ka ise kolm lauset vastavalt lauselõpumärgile.
Kasuta lühendeid: *jutustav lause* – J, *küsilause* – K, *hüüdlause* – H.

Lause	Lauselõpu- märk	Lause tüüp
Miks sa täna koolist puudusid?	?	K
Tere hommikust!	!	H
Ma käisin hommikul arsti juures.	.	J
Palun tule minuga kinno!	!	H
Mis filmi täna kinos näidatakse?	?	K
Praegu on kinos „Jäaaeg 5”.	.	J
Näiteks: <i>Millal me kohtume?</i>	?	K
Näiteks: <i>Ära jää hiljaks!</i>	!	H
Näiteks: <i>See on huvitav film.</i>	.	J

Teema: LAUSELÕPUMÄRGID, TV lk 7–8

EESMÄRK

Kinnistada väit- ja küsilause lauselõpumärgi kasutamist.
Õpetada mõistet *hüüdlause*.
Harjutada erinevate lausetüüpide moodustamist.
Arendada suulist väljendusoskust teemal „Käitumine looduses”.

IKT

LearningApps e-harjutused
Lausete sorteerimine <https://learningapps.org/3202852>

HARJUTUS 1

Soovitame harjutust teha koos, et saaks arutleda ja lausetüpe nimetada.
Õpilased toovad erinevaid näiteid.

② Leia laused ja märgi õige lauselõpumärk.

KOOLIARST TUTVUSTAB LASTELE ÕIGEID KÄTE PESEMISE VÕTTEID. PESE ENNE SÖÖKI HOOLIKALT KÄSI! ÄRA VÕTA TOITU MUSTADE KÄTEGA! MILLAL VEEL PEAB KÄSI PESEMA? KÄTE PESUGA KAITSEME ENNAST HAIGUSTE EEST. KUS ON SEEP? SEEBISEID KÄSI TULEB HÕÕRUDA TEINETEISE VASTU JA LOPUTADA VOOLAVA VEEGA. PALJU MUSTUST KOGUNEB KÜÜNTE ALLA. HOIA KÜÜNEALUSED PUHTANA! NII OLEME TERVEMAD.

③ Kirjuta lausete kohta sobivad küsimused.

Orav teeb okstest pesa, mille ta vooderdab kuiva rohuga.

Kes teeb pesa ?

Millest teeb orav pesa ?

Millega vooderdab orav pesa ?

Missuguse rohuga orav vooderdab pesa ?

Meie metsade suurim loom põder toitub ainult taimedest.

1. Näiteks: Kes on meie metsade suurim loom?

2. Näiteks: Millest põder toitub?

3. Näiteks: Kus põder elab?

④ Pane sõnad järjekorda nii, et moodustuks hüüdlause.
Kirjuta laused vihikusse. Loe oma laused kaaslasele ette.

1. **Ära vigasta metsas puid ja põõsaid!**

2. **Korista enda järelt prügi!**

3. **Tee lõket tähistatud kohas!**

HARJUTUS 2

Iseseisev töö.

Pärast kontrollitakse ja analüüsitakse.

HARJUTUS 3

Soovitame harjutust teha paaristööna.

Küsimused tuleks esitada paarilisele ja paariline vastab täislausega.

HARJUTUS 4

Sõnade järjekord lauses võib olla erinev.

Ka õpilased võivad moodustada hüüdlauseid erinevalt.

Kui õpilane on moodustanud lause, milles sõnade järjekord on erinev, aga mõte on õige, siis selgitada, et on erinevaid võimalusi.

Ettelugemisel pöörata tähelepanu intonatsioonile.

Hüüdlause annab oma ülesehituse tõttu lause sisule emotsionaalse hinnangu.

Hüüdlause võib olla ka üleskutse, juhtlause või loosung.

Kõnelemisel rõhutatakse hüüutuuma ehk sõna (sõnu), mis annavad lausele mõtte.

Ettelugemisel saab „mängida” erinevate sõnade rõhutamisega ja analüüsida, kas lause tähendusnüanss muutub.

LISAHARJUTUS

Hüüd- ja küsilause moodustamise harjutamine skeemi järgi. Näiteks:

H_____ o_____ k_____ p_____!

Vastuse variandid: Hoia oma kodu puhtana! Hakka ojas käsi pesema!

Hiili osavalt kitsede poole!

M_____ t_____ s_____ l_____?

Vastuse variandid: Millal te sööte leiba? Mida teeb siil lehtedes? Miks täna sõidame linna?

1. Loe laused ja järjestä need jutuks. Mõttele jutule pealkiri.

Näiteks: *Oina narrimine*

- 3. Poiss hakkas oinast narrima.
- 1. Mart läks mööda teed.
- 6. Poiss sai väga haiget.
- 5. Ta võttis hoogu ja lõi Mardi pikali.
- 2. Tee ääres sõi oinas.
- 4. Oinas sai vihaseks.

2. Moodusta eelmise harjutuse jutu kohta kolm küsimust ja üks hüüdlause. Kasuta erinevaid küsisõnu.

- 1. Näiteks: *Kes narris oinast?*
- 2. Näiteks: *Kus oinas sõi?*
- 3. Näiteks: *Miks Mart pikali kukkus?*
- 4. Näiteks: *Ära loomi narri!*

3. Täida tabel.

Sõna	Häälikuid	Tähti
oinas	5	5
narrima	6	7
poiss	4	5

Sõna	Häälikuid	Tähti
tee	2	3
ääres	4	5
võttis	5	6

EESMÄRK

Kinnistada lausete järjestamist jutuks.
Harjutada küsilause moodustamist erinevate küsisõnadega.
Korrata *hääliku* ja *tähe* mõistet ning nende eristamist sõnas.

IKT

Ristsõna: sõna ja lause
<https://learningapps.org/4698553>
Hääliku ja tähe arvu määramine sõnas
<https://learningapps.org/1781712>

HARJUTUS 1

Enne harjutuse sooritamist lugeda laused vaikselt läbi.
Õpilased järjestavad laused iseseisvalt.
Seejärel veelkord lugeda laused õiges järjekorras.
Arutleda jutu sisu üle.
Õpilased pakuvad erinevaid pealkirju. Õpetaja võib pakutud pealkirjad tahvlile kirjutada.
Õpilane valib endale sobiva pealkirja.
Siin võiks meenutada, et **pealkirja lõppu punkti ei panda**.
Pealkirja näiteid: Mart ja oinas, Oina narrimine, Rumal tegu, Õppetund

HARJUTUS 2

Enne harjutuse tegemist tuletatakse meelde erinevaid küsisõnu.
Milliseid küsisõnu saab selle jutu puhul kasutada?
Töövihikusse kirjutatakse kolm küsimust, aga suuliselt võib küsimuste moodustamist jätkata.
Meenutada ka hüüdlause mõistet ja selle märkimist.
Töövihikusse kirjutatakse üks hüüdlause, aga suuliselt võib hüüdlause moodustamist jätkata.

HARJUTUS 3

Iseseisev töö
Mõistete *häälik* ja *täht* kordamine.

1. ISESEISEV TÖÖ

1. Kuulamisharjutus „Sügis”.

Kuula teksti ja otsusta, kas lause on õige või vale.

	Õige	Vale
1. Sügisel on puud ja põõsad värvikirevad.	X	
2. Kased saavad endale punase rüü.		X
3. Haavad on igihaljad.		X
4. Vahtrad muutuvad mitmevärviliseks.	X	
5. Surnud lehed muutuvad kiiresti pruuniks.	X	

2. Paranda vead.

On varajane hommik. **I**sa, **T**oomas ja väike **A**llan ruttavad kalale. **N**ad lähevad **R**õuge järve äärde. **O**i, kala näkkab hästi! **P**eagi on kotis mitu haugi ja särge. **T**oomas ja **A**llan on rõõmsad, sest saak on hea. **K**as sulle meeldib kalal käia?

3. Leia eelmisest harjutusest nimed ja kirjuta need tabelisse. Määra, mitu häälikut ja tähte on nendes nimedes.

Nimi	Tähti	Häälikuid
Toomas	6	5
Allan	5	4
Rõuge (järv)	5 (9)	5 (9)

Minu hinnang oma tööle.

Oskan hästi _____

Pean veel harjutama _____

Teema: 1. ISESEISEV TÖÖ, TV lk 10

Kuulamisharjutus „Sügis”

KUULAMISHARJUTUSE TEKST

T. Rummo, M. Rute, A. Valgma, “Kodulugu II”, lk 26; Tallinn 1995

TAIMERIIGIS ALGAB SÜGIS VÄRVIMÄNGUGA

Päikesepaistelisel sügisel muutub värvikirevaks nii lehtpuude kui põõsastike lehestik. Kased saavad endale sidrunkollase rüü, haavapuud muutuvad leegitsevalt punaseks, vahtrad aga mitmevärviliseks – kollaseks, punaseks, kirjuks...

Pilves ja vihmasel sügisel jäävad aga puud-põõsad enam-vähem ühtlaselt kollakaspruuniks.

Ainult kuivad ja päikesepaistelised päevad aitavad lehtedes moodustada kollaseid ja punaseid värvaineid.

Surnud lehtedes laguneb aga roheline värvaine kiiresti ja lehed muutuvad pruuniks.

TÄHESTIK. TÄHESTIKULINE JÄRJEKORD

Tähestik on tähed kindlas järjekorras.

① Kirjuta tähestikku puuduvad tähed.

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S
Š Z Ž T U V W Õ Ä Ö Ü X Y

② Too kolm näidet, kus on vaja kasutada tähestikulist järjekorda.

1. klassi nimekiri, stardiprotokoll
2. sõnastik, registrid, näiteks raamatukogus
3. kontaktide nimekiri telefonis

③ Järjesta need Eestimaa kaunid kohad tähestikulisse järjekorda.

<u>7.</u> Taevaskoda	<u>5.</u> Ontika	<u>6.</u> Pühajärve	<u>1.</u> Jägala
<u>8.</u> Võsu	<u>4.</u> Matsalu	<u>2.</u> Kauksi	<u>3.</u> Laulasmaa

Teema: TÄHESTIK. TÄHESTIKULINE JÄRJEKORD, TV lk 11–12

EESMÄRK

Korrata tähestikku ja õpetada sõnu tähestikulisse järjekorda panema.
Õpetada, kuidas tähestikulises järjekorras olevat infot leida ja kasutada,
näiteks kuidas sõnastikest sõnade tähendusi leida jmt.

HARJUTUS 1

Enne harjutuse sooritamist tuletatakse meelde tähestik.
Õpilased kirjutavad iseseisvalt puuduvad tähed.

HARJUTUS 2

Arutatakse, miks on vaja teada tähestikku.
Miks on vaja kasutada tähestikulist järjekorda?
Tuua klassi erinevaid sõnaraamatuid ja teatmeteoseid.

HARJUTUS 3

Tuletatakse meelde, kuidas sõnu järjestatakse tähestikulisse järjekorda.
Õpetaja kirjutab sõnad tahvlile. Koos järjestatakse sõnad tähestikulisse järjekorda.
Harjutuse kohanimed järjestab õpilane seejärel iseseisvalt.

④ Kirjuta oma klassikaaslase perekonnanimi, kes on

klassi nimekirjas esimene _____ ,

klassi nimekirjas viimane _____ ja

need, kelle perekonnanimed algavad sama tähega _____

_____ .

Kui sõnad algavad sama algustähega, siis järjestatakse need **teise tähe** järgi.

Näiteks: *Kaasik, Kivi, Kompus, Kurvits*.

⑤ Pane sõnad tähestikulisse järjekorda.

murakas maasikas 1. **maasikas** 4. **murakas**

mesi mets 2. **mesi** 5. **mõistus**

männik mõistus 3. **mets** 6. **männik**

Kui sõnas on ka teine täht sama, siis järjestatakse sõnad **kolmanda tähe** järgi.

Näiteks: *raamat, raha, ratas, ravim*.

⑥ Lapsed seisavad tähestikulises järjekorras. Leia nende perekonnanimes kolmas täht ja jooni see alla. Kirjuta perekonnanimed joonele.

Sarmet Saksma Sats Saarmets Salumets

1. Saarmets 2. Saksma 3. Salumets 4. Sarmet 5. Sats

HARJUTUS 4

Klassis võiks olla klassi nimekiri, kus on võimalik uurida nimesid.

Õpilased teevad harjutuse iseseisvalt.

HARJUTUS 5

Kui klassis on perekonnanimesid, mis algavad sama tähega, siis selgitada nende nimede näitel, kuidas sama algustähega sõnu järjestatakse.

Harjutuse sooritavad õpiased iseseisvalt.

HARJUTUS 6

Arutatakse koos, kuidas järjestada nimesid (sõnu), kui ka teine täht on sama.

Õpilased lahendavad harjutuse iseseisvalt ja pärast kontrollitakse.

TÄIS- JA KAASHÄÄLIKUD

Tean, et **a, e, i, o, u, õ, ä, ö, ü** on

täishäälikud

1. Moodusta laused, milles kõik sõnad algavad sama täishäälikuga. Iga lause puhul kasuta erinevat täishäälikut.

Näide: **E**ppu **e**hmatas **e**ilses **e**tenduses **e**dev **e**levant.

1. _____
2. _____

Tean, et **h, j, k (g), l, m, n, p (b), r, s, t (d), v** on

kaashäälikud

2. Lahenda ristsõna. Kirjuta vastustesse puuduvad kaashäälikud.

Teema: ARVUTI

1. Seade, millega saab arvutist tekste ja pilte välja trükkida.

2. Salasõna.

3. Haigus, mis rikub arvutit.

4. Kaasaskantav arvuti.

5. Seade, millega saab arvuti ekraanil klikata.

6. Internetitelefon.

7. Seade, millega saab arvutis tekste kirjutada.

Teema: TÄIS- JA KAASHÄÄLIKUD, TV Ik 13

EESMÄRK

Korratakse täis- ja kaashäälikuid.

Arendada loovust ja lausete moodustamise oskust.

Laiendada arvutialast sõnavara ristsõna lahendamise abil.

IKT

Arvuti ja selle põhikomponendid (Liile Jõgi, HTG)

<http://www.htg.tartu.ee/if/Baaskursus/Ehitus/Ehitus.html>

Veebileht arvutiõpetusest

<https://lihtnearvuti.weebly.com/mis-on-arvuti-osad.html>

HARJUTUS 1

Kõigepealt moodustada lauseid suuliselt.

Seejärel koostavad õpilased oma laused ja kirjutavad töövihikusse.

Tugevamatele võib anda lisaülesande: moodustada ühetähejutt.

HARJUTUS 2

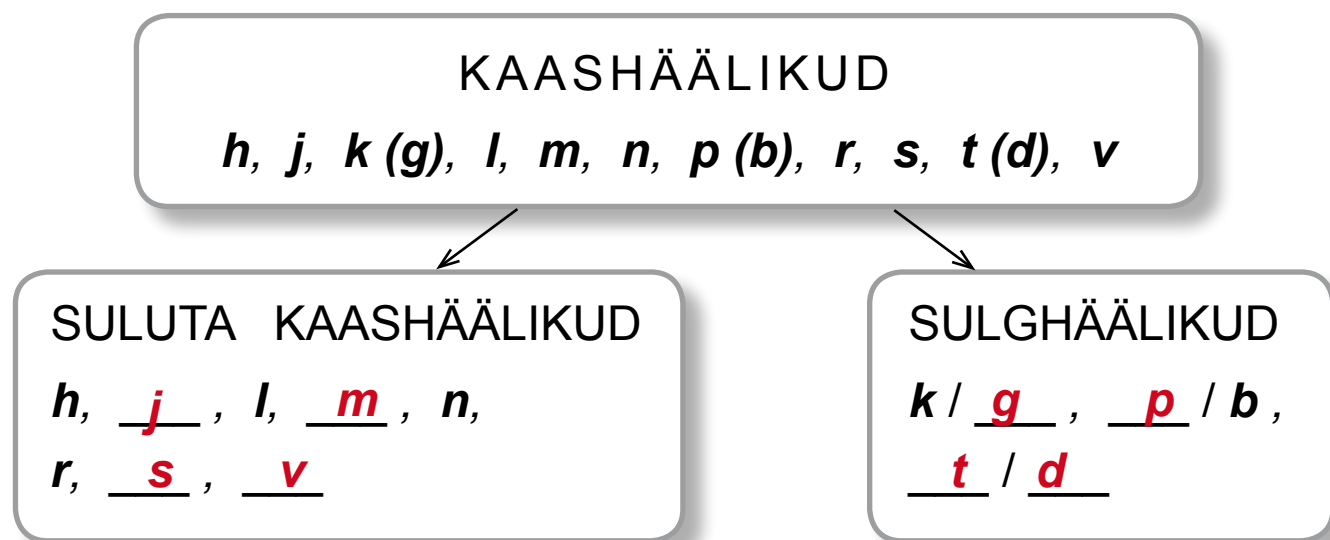
Enne ristsõna lahendamist tuleb meelde, kuidas nimetatakse arvuti erinevaid osasid.

Abiks on näiteks Tiit Tilga raamat „Arvutiõpik I ja II”, mõni muu raamat või internet.

Vastused: 1. printer, 2. parool, 3. viirus, 4. sülearvuti, 5. hiir, 6. skype, 7. klaviatuur.

SULUTA KAASHÄÄLIKUD JA SULGHÄÄLIKUD

① Täienda skeemi.

② Leia Eesti kaardilt kohanimed, mis algavad suluta kaashäälikuga.

Haapsalu, Haljala, Häädemeeste, Jäneda, Jõgeva, Jõhvi

Lihula, Loksa, Liigvalla, Mustvee, Matsalu, Mehikoorma

Narva, Neeruti, Nissi, Rakvere, Räpina, Riisipere

Sindi, Sagadi, Suure-Jaani

Viljandi, Viimsi, Valga, Võru

③ Täida lüngad ja kirjuta ametid, mis algavad sulghäälikuga.

bussijuht, **p**uusepp, **g**eneetik,
turvatöötaja, **k**irjanik, **d**iplomaat

g**eoloog, giid**, d**oktor, direktor**, t**raktorist, tõlkija**,
p**ostiljon, pagar**, k**okk, kunstnik**, b**iokeemik, bioloog**

Teema: SULUTA KAASHÄÄLIKUD JA SULGHÄÄLIKUD, TV lk 14

EESMÄRK

Korrata suluta kaashäälikuid ja sulghäälikuid.

Kinnistada kaashääliku mõistet kohanimedega kirjutamisega.

Arendada kaardilt info leidmise oskust.

IKT

Kutsealade nimetused (Rajaleidja)

<http://ametid.raialeidja.ee/Kutsealad>

HARJUTUS 1

Skeemi täiendavad õpilased iseseisvalt, seejärel kontrollitakse klassis.

Mängida sõnamängu.

Õpetaja ütleb üldnimetuse ja õpilased peavad määratud häälikuga sobivaid sõnu nimetama.

Näiteks. Nimeta hooneid, mis algavad sulghäälikuga. Vastus: teater, kauplus, kool, pood jne

HARJUTUS 2

Harjutuse sooritamiseks tuua klassi „Kooli atlased” või töötada päeviku kaardiga.

Pärast kindlasti jagada töö tulemusi.

HARJUTUS 3

Harjutust tehakse koos klassiga. Arutada ka, millist tööd need ametihed teevad.

Leida veel ameteid, mis algavad sulghäälikuga.

Näiteks: geneetik, galerist, geograaf,

kaevur, kalamees, kapten, karjus, kasvataja, keemik, kelner, kindral, kirurg, kingsepp, kitarist, klaverimängija, kohtunik, kombainer, koristaja, kuduja, kullasepp, käsitöölaine, baleriin,

pankur, peaminister, pedagoog, perearst, politseinik, piirivalvur, piltnik, piloot, poliitik, president, professor, poeet, psühholoog, päästja,

diskor, dirigent, disainer,

taksojuht, teadlane, tehnoloog, toimetaja, trammijuht, trollijuht, treener, teller, tislir, tuletõrjuja.

TÄISHÄÄLIKU PIKKUS

1. Lõpeta reegel.

Lühike täishäälik kirjutatakse ühe tähega.
mitme?

Pikk täishäälik kirjutatakse kahe tähega.
mitme?

2. Kirjuta lünka täishäälik ühe või kahe tähega.

Suvel t(e) ee s(a) aa ni, talvel valmista v(a) a nkrit.

S(ö) öö , mis küps, aga r(ä) ää gi, mis t(õ) õ si.

S(u) uu r tükk ajab s(u) uu lõhki.

Kes t(ö) öö d teeb, see r(õ) öö mu näeb.

Enne t(e) ee , p(ä) ä rast k(i) ii da .

Üheksa k(o) o rda m(õ) öö da, üks k(o) o rd lõika.

Parem p(o) oo l muna kui t(ü) ü hi k(o) oo r.

3. Paranda vead ja kirjuta laused õigesti vihikusse.

Pühapäeval sõidavad **Tiit** ja **Tuuli** oma vanematega järve **äärde**. Isa ja **Tiit** lähevad **paadiga** järvele kala **püüdma**. Isa latikas **kaalub** üle **kilo**, aga **Tiit** püüab vaid viletsa **rääbise**. **Emal** on kaasas suur korv. Ta korjab koos **Tuuliga** **magusaid maasikaid**. Varsti **lõõmab** lõke ja ema **keedab** maitsvat uhhaad.

4. Moodusta skeemi järgi laused. Näiteks:

E **ma** i **stub** o **ma** a **ias** .

A **in** ü **latab** i **sa** õ **unaga** .

Ä **ike** e **hmatas** i **stuvat** o **ravat** .

Teema: TÄISHÄÄLIKU PIKKUS, TV Ik 15

EESMÄRK

Korrata täishäälikute pikkuseid häälikanalüüsi abil.
Harjutada lausete moodustamist lauseskeemi järgi.
Arendada sõnavara ja loovust vanasõnade abil.

IKT

Pärnu Mai kooli e-raamat tähestikust ja häälikutest
<http://www.storyjumper.com/book/index/19662378/T%C3%A4hestik#page/6>
LearningApps e-harjutused
/ pikkus <https://learningapps.org/2800151>
Täishääliku pikkuse märkimine <https://learningapps.org/3779758>

HARJUTUS 1

Harjutuse teevad õpilased iseseisvalt. Korratakse õpitud reeglit.

HARJUTUS 2

Teha harjutust koos ja arutada vanasõnade tähendusi.

Suvel tee saani, talvel valmista vankrit – iga töö ja selleks valmistumine peab toimuma õigel ajal. Suvel tuleb valmistuda talveks ja vastupidi.

Söö, mis küps, aga räägi, mis tõsi – nii nagu süüa saame valmis toitu, tuleb rääkida ka juttu, mis on õige. Räägi alati tõtt nii nagu sa ju alati sööd söögikõlblikku toitu.

Suur tükk ajab suu lõhki – kui liiga palju tahta, siis võib ka vähesest ilma jääda. Ära ahnitse!

Kes tööd teeb, see rõõmu näeb – iga töötajaja tunneb rõõmu oma tehtu üle. Kes teeb, see saab.

Enne tee, pärast kiida – enne ei saa oma tööd kiita, kui see pole tehtud. Ära uhkusta tegudega, mida sa pole teinud.

Üheksa korda mõõda, üks kord lõika – enne kui midagi teed, tuleb see korralikult läbi mõelda ja alles siis tegema hakata.

Parem pool muna kui tühi koor – kui palju ei saa, siis peab rahul olema ka vähesega. Hinda oma võimeid, lepi sellega, mis on sulle jõukohane.

HARJUTUS 4

Õpilased moodustavad skeemi järgi lauseid iseseisvalt.
Loovust ja loomingulisust võimaldav harjutus. Laused võivad olla fantaasiarikkad ja humoorikad.

SULUTA KAASHÄÄLIKU PIKKUS

①. Lõpeta reegel.

Ühe tähega kirjutatakse lühike suluta kaashäälik.
missugune?

Kahe tähega kirjutatakse pikk suluta kaashäälik.
missugune?

②. Kirjuta luuletus õigesti vihikusse.

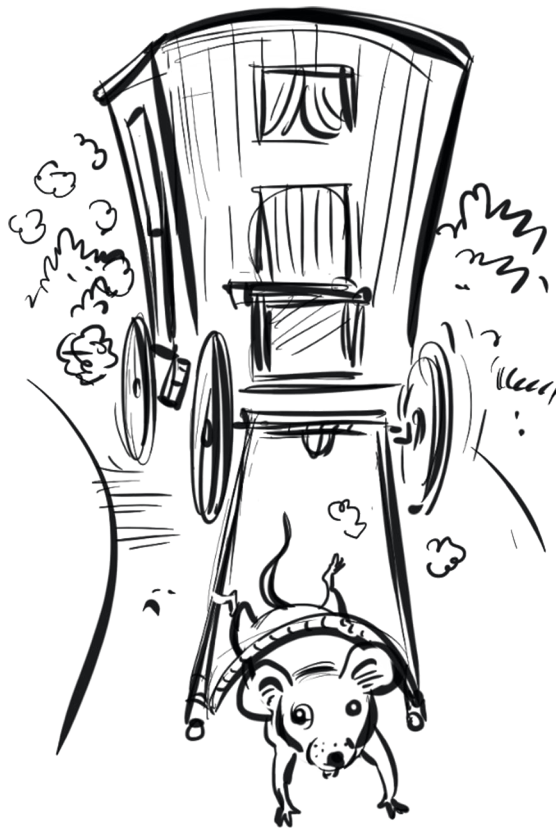
Küllasõit

Kalju Kangur

Ei ma muidu sõnu pilla
võtan uhke tõlla,
üle suure silla külla
sõidan killa-kõlla!
Tõlla ette halli hiire
rakendasin,
sest et mul on väga kiire,
aeg on kasin.

* tõld – kinnine nelja rattaga hobusõiduk

** kasin – vähevõitu

③. Leia lausest vead ja tõmba vigane sõna maha. Kirjuta see õigesti joonele.

Kuusikus kasvavad kuused ja üksikud männid. männid

Männi otsas on varese pesa. varese

Linnud on lärmakad ja teevad suurt kisa. kisa

Kuuse juurde on hiilinud hallikas kass. hallikas

Kass passib linnupoegi. linnupoegi

Teema: SULUTA KAASHÄÄLIKU PIKKUS, TV lk 16

EESMÄRK

Korrata suluta kaashäälikute pikkuseid häälikanalüüsi abil.

Arendada tundmatute sõnade mõistmist luuletuse näitel.

IKT

Kuldvillak täishäälikute ja suluta kaashäälikute pikkuste kohta

<https://jeopardylabs.com/play/tishlikute-ja-suluta-kaashlikute-pikkused>

LearningApps e-harjutus

<https://learningapps.org/905732>

HARJUTUS 1

Korratakse õpitud reeglit.

Reegli toel teevad õpilased kõik järgnevad harjutused iseseisvalt.

HARJUTUSED 2 JA 3

Kui õpilased on harjutused iseseisvalt sooritanud, kontrollitakse ühiselt.

Arutatakse tundmatute sõnade tähendusi.

Tundmatute sõnadega tuleks moodustada suuliselt ka uusi lauseid.

Kolmanda harjutuse võib kontrollida ka pinginaaber või sõber.

HÄÄLIKUÜHEND

1. Lõpeta reegel.

Kui sõnas on kõrvuti **erinevad täishäälikud**, siis on sõnas
täishääliku ühend.

Kui sõnas on kõrvuti **erinevad kaashäälikud**, siis on sõnas
kaashääliku ühend.

2. Mõtle nende häälikuühenditega sõnu ja kirjuta sõnad tabelisse.

ai st ks ei oe äi lm ps õu rv

Täishäälikuühendiga sõnad	Kaashäälikuühendiga sõnad
paitama, sein	kast, kaks
koer, väike	kolm, lapsed
lõuna	kõrvad

Häälikuühendis kirjutatakse kõik häälikud **ühe** tähega.

3. Leia valesti kirjutatud sõnad ja paranda.

sõidab, **valge**, kindad, triibuline, saunas, **algab**, purjekas, **poisid**,
seisab, kargleb, **õunad**, kõrge, õitsevad, **päev**, kitsas, **korstnad**, teine,
aknal, **hambad**, hüplevad, päike, **märts**, **klaasist**, meisterdus, **sirge**

• Vali neli sõna ja moodusta nendega üks lause. Kirjuta lause joonele.

Märtsis sõidab valge purjekas Saaremaale.

Teema: HÄÄLIKUÜHEND, TV lk 17

EESMÄRK

Korrata häälikuühendi reeglit.

Toetudes reeglile harjutatakse õigete häälikuühendite kasutamist.

Laiendada sõnavara lausete moodustamisega.

IKT

LearningApps e-harjutused

Täis- ja kaashäälikuühend sõnas <https://learningapps.org/1153792>

Täishäälikuühend sõnas

<https://learningapps.org/3032642>, <https://learningapps.org/2634648>

Kaashäälikuühend sõnas <https://learningapps.org/1983225>

Häälikuühendid sõnas <https://learningapps.org/1784467>

HARJUTUS 1

Korratakse õpitud reeglit.

Reegli toel teevad õpilased järgnevad harjutused iseseisvalt.

HARJUTUSED 2 JA 3

Harjutuse 2 tulemust jagatakse klassiga.

Harjutuses 3 moodustavad õpilased valitud sõnadega lauseid.

Näiteks: *Poisid sõidavad valge purjekaga.*

Muid sõnu võib lausesse juurde lisada. Näiteks:

Isa tehtud klaasist meisterdus seisab meie toa aknal.

Külmal märtsipäeval paistis päike juba kõrgelt.

Katlamaja kõrge korsten on kitsas ja triibuline.

KORDAMINE

- ① Eesti kirjanike nimesiltidelt on kustunud eesnimed. Aita leida õiged nimed.
Pane kirjanike nimed tähestikuliselt järjekorda perekonnanime järgi.

Andrus	Kivirähk	1. <i>Kristiina Kass</i>
Piret	Saar	2. <i>Andrus Kivirähk</i>
Olivia	Kass	3. <i>Heljo Mänd</i>
Kristiina	Pervik	4. <i>Aino Pervik</i>
Leelo	Raud	5. <i>Eno Raud</i>
Aino	Tungal	6. <i>Piret Raud</i>
Heljo	Mänd	7. <i>Olivia Saar</i>
Edgar	Tomusk	8. <i>Ilmar Tomusk</i>
Ilmar	Raud	9. <i>Leelo Tungal</i>
Eno	Valter	10. <i>Edgar Valter</i>

- ② Täida tabel.

Sõna	Täishäälikud	Suluta kaashäälikud	Sulghäälikud
sookurg	<i>o, u</i>	<i>s, r</i>	<i>k, g</i>
põdrapull	<i>õ, a, u</i>	<i>r, l</i>	<i>p, d, p</i>
kährik	<i>ä, i</i>	<i>h, r</i>	<i>k, k</i>
pruunkaru	<i>u, a, u</i>	<i>r, n, r</i>	<i>p, k</i>
valgejänes	<i>a, e, ä, e</i>	<i>v, l, j, n, s</i>	<i>g</i>
metskits	<i>e, i</i>	<i>m, s, s</i>	<i>t, k, t</i>

Teema: KORDAMINE, TV lk 18–19

EESMÄRK

Korratakse tähestikulist järjekorda, täis-, suluga ja suluta häälikuid ning nende pikkuseid ja häälikuühendeid.

Tuletada meelde tuntud lastekirjanikke ja tutvuda vähemtuntud lastekirjanikega.

IKT

Eesti lastekirjanikud

<http://www.elk.ee/lastekirjandus/kirjanikud/>

E-harjutus lastekirjanike kohta

<http://kadikartulid34.pbworks.com/f/eestilastekirjanikud.htm>

LearningApps e-harjutus „Autor ja tema teos”

<https://learningapps.org/watch?v=pumasca4a16>

HARJUTUS 1

Õpilased teevad harjutuse iseseisvalt tunnis, arvutiklassis või kodus.

Õpetaja võiks anda õpilastele veenilehe aadressi, kust leida teavet lastekirjanikke kohta.

Pärast arutada, missuguseid raamatuid on lastekirjanikud kirjutanud.

Võimalusel tuua nende raamatuid klassi.

HARJUTUS 2

Õpilased teevad harjutuse iseseisvalt.

Kontrollitakse klassis.

3. Kirjuta lünka õige häälik ühe või kahe tähega.

- i, n, m* S__ii__m avas pi__n__ali, et võtta kustutusk__mmi.
- m, e* Ku__mm__ v__ee__res põrandale.
- m, m* Poiss ku__mm__ardus ja tõstis ku__mmi__ üles.
- u, s* Poisi j__uu__ksed läksid sa__ss__i.
- s, o, i* Sa__s__itud peaga p__o__le klassis v__ii__sakas istuda.
- i, m, m* S__ii__m võttis ka__mmi__ ja ka__mmi__s pea siledaks.
- a, n, m, a* T__a__ ka__nn__ab alati ka__mmi__ koolis k__aa__sas.
- r, s, m* Igal ko__rr__alikul poi__s__il on ka__mm__ taskus.
- a, i, r* Meie kl__a__ssi poisid on kõik v__ii__sakad ja ko__rr__alikud.

4. Leia kõnekäändudest häälikuühendiga sõnad. Märgi need ära ja kirjuta sõnad tabelisse.

- Käib nagu kass ümber palava pudru.
- Jahvatab nagu tatraveski.
- Sõelaga vett kandma.
- Hambad varna panema.
- Jooksis vasikaga võidu.
- Ei näe sõrmegi suhu pista.
- Teise turjal liugu laskma.
- Varvast viskama.

Täishäälikuühendiga sõnad	Kaashäälikuühendiga sõnad
käib, sõelaga	ümber, pudru, kandma
võidu	jooksis, turjal, laskma
teise	jahvatab, tatraveski
liugu	hambad, varna
ei	sõrmegi, pista
näe	varvast, viskama
Kas said 7 täishäälikuühendiga sõna?	Kas said 14 kaashäälikuühendiga sõna?

HARJUTUS 3

Õpilased teevad harjutuse iseseisvalt.
Kontrollitakse klassis.

HARJUTUS 4

Õpilased teevad harjutuse iseseisvalt, kontrollitakse klassis.
Arutletakse, mida need kõnekäänud tähendavad.

- Käib nagu kass ümber palava pudru.
Sõelaga vett kandma.
Jooksis vasikaga võidu.
Teise turjal liugu laskma.
Jahvatab nagu tatraveski.
Hambad varna panema.
Ei näe sõrmegi suhu pista.
Varvast viskama.
- Soovib midagi saada, aga ei julge seda öelda.
Teeb mõttetut tööd.
Vaidles kellegagi ja vaidlusel ei olnud lõppu.
Lasta teisel kõik töö ära teha, ise ei tee midagi.
Räägib väga palju.
Midagi pole süüa.
On väga pime (kottpime).
Põgenema, ära jooksmas, jalga laskma.

2. ISESEISEV TÖÖ TV lk 20–21

1. Loe jutt.

Rukkivere kooli direktor Ants Haab tegi ettepaneku 3. klassi õpilastele osaleda robotikavõistlustel. Õpilased arutasid koos klassijuhataja Riina Sireliga, kes võiksid võistkonda kuuluda. Võistlusjuhendis oli kirjas, et võistkonna koosseisus peavad olema kolm poissi ja kolm tüdrukut. 3. klass otsustas, et võistlema lähivad Taavi Ots, Sandra Mägi, Eliis Maasik, Jonathan Veebli, Kertu Aunap ja Kris Otsman. Lapsed pidid täitma võistlusteks registreerimislehe. Nad teadsid, et nimed tuleb nimekirja panna tähestikulises järjekorras.

- Täida võistlusteks vajalik registreerimisleht. Mõttele võistkonnale nimi.

Registreerimisleht ROBOOTIKAVÕISTLUS – ROBOT3

Rukkivere kooli 3. klassi võistkond

Võistkonna nimi: _____

Liikmed (tähestikulises järjekorras):

Jkn	Perekonnanimi	Eesnimi
1.	Aunap	Kertu
2.	Maasik	Eliis
3.	Mägi	Sandra
4.	Ots	Taavi
5.	Otsman	Kris
6.	Veebli	Jonathan

Saatjad: klassijuhataja (nimi) Riina Sirel või Sirel

direktor (nimi) Ants Haab või Haab

2. Vasta küsimustele täislausega.

1. Missuguse ettepaneku tegi direktor 3. klassi õpilastele?

Direktor tegi õpilastele ettepaneku osaleda robotikavõistlustel.

2. Miks õpilased ei osalenud terve klassiga?

Võistlusjuhendis oli kirjas, et võistkonna koosseisus peavad olema kolm poissi ja kolm tüdrukut.

3. Mitu inimest esindas võistlustel Rukkivere kooli?

Rukkivere kooli esindas võistlustel kaheksa inimest.

3. Täida lüngad (a, i, m või n).

Võ i stlustel olid kõik väga elevil, aga a sjalikud. K aa sa tulid elama ka e m ad ja i sad. Võistlustel osales kolmkü mm end v ii s võistkonda. K a ks võistko n da oli Soomest. Igal võistko nn al oli oma laud, millele n a d kõik vajalikud esemed valmis pa n id. Meeskonna ülesa n deks oli oma robot valmis meisterdada ja ta l ii kuma pa nn a. Iga osalenud võ i stleja sai autasuks medali. See rõõ m ustay kõiki väga.

Minu hinnang oma tööle.

Oskan hästi _____

Pean veel harjutama _____

K, P, T SÕNA ALGUSES

Eesti keeles kirjutatakse sõna algusesse tavaliselt *k, p, t*.

① Kirjuta lausesse puuduv sõna, mis algaks *k, p* või *t*-ga.

Mati ja Kaarel purjetasid purjekaga Pirital.

Kersti võtab korvi ja hakkab õunu korjama.

Poisid tirisid suured kivid tee / põllu äärde.

Tüdrukud leidsid tamme / puu alt palju tammetõrusid. Nad meisterdasid

klassis / kodus / toas nendest loomi.

② Paranda vead. Kirjuta laused õigesti vihikusse.

Jaanus võtab pinalist kummi. Meie klassis on palju tüdrukuid. Triinu läheb sõbraga kinno. Poisid jooksid bussi peale. Jõelt kostab tume kohin. Pargis kasvavad tammed ja kastanid.

③ Kirjuta vastandtähendusega sõna, mis algab *k, p* või *t*-ga.

sõbralik – kuri vähe – palju

lühike – pikk odav – kallis

hele – tume peenike – paks

aeglaselt – kiiresti nõrk – tugev

rumal – tark jookseb – könnib

④ Mõtle ühetähejutt kas *k, p* või *t*-ga. Kirjuta see lehele ja kujunda.

Teema: K, P, T SÕNA ALGUSES, TV lk 22

EESMÄRK

Korrata õpitud reeglit *k, p, t* kohta sõna alguses ja kinnistada reegli kasutamist vigase teksti parandamisega.

Arendada sõnavara ja loovust vastandtähendusega sõnade ja ühetähejuttude koostamisel abil.

HARJUTUS 1

Õpilased teevad harjutused iseseisvalt.

Pärast jagatakse töötulemust klassiga.

HARJUTUS 2

Õpilased tutvuvad tekstiga, leiavad lausetest vead ja tõmbavad vigastele sõnadele joone alla.

Kontrollitakse ja siis kirjutavad õpilased laused õigesti vihikusse.

HARJUTUS 3

Õpilased võivad harjutust sooritada iseseisvalt või koos paarilisega.

HARJUTUS 4

Vastavalt klassi tasemele võib moodustada üksikuid lauseid või koostada ühetähejutte.

Õpilased esitavad omaloomingulised jutud.

Korraldatakse näitus.

SULGHÄÄLIK VÕÕRSÕNA ALGUSES

Teistest keeltest laenatud sõnad on _____ **võõr** sõnad.

Võõrsõnade alguses võib olla ka *g*, *b* või *d*.

① Loe sõnad. Jooni alla võõrsõnad ja selgita nende tähendust.

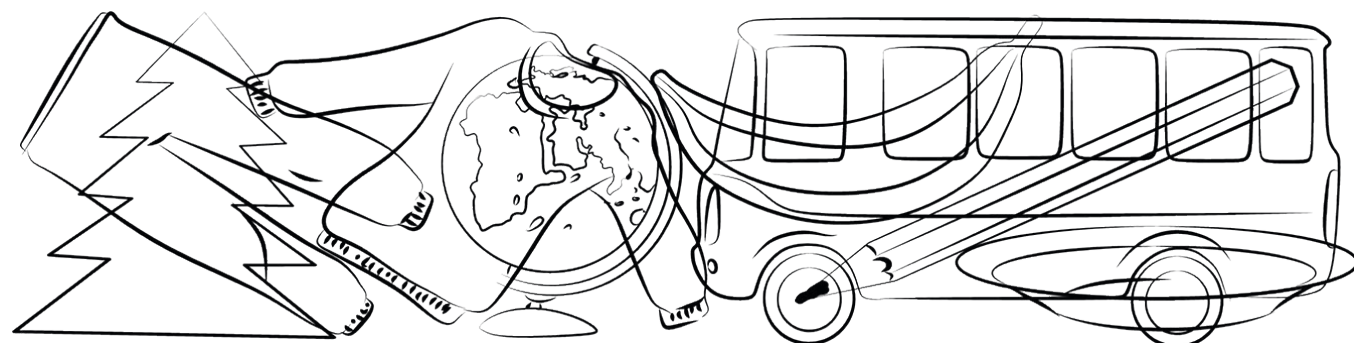
kanarbik, tormine, direktor, painutamine, garderoob, buss, põngerjas, kärbes, dress, detsimeeter, kuldne, gloobus, detsember, kraaksuv, gripp

② Leia võõrsõnadele tähendus.

1.	gramm
2.	banaan
3.	garaaž
4.	binokkel
5.	borš
6.	beež
7.	bensiin
8.	dušš
9.	guljašš
10.	gaas

3.	ruum mootorsõidukite hoidmiseks
4.	kahesilmapikksilm
1.	kaaluühik
6.	pruunikaskollane
9.	liharoog
8.	vihmutiga pesemisseadeldis
5.	peedisupp
10.	maavara
2.	troopilise taime vili
7.	vedel autokütus

③ Leia sasipuntrast võõrsõnaga väljendatud esemed. Moodusta nendega laused ja kirjuta laused vihikusse.

Teema: SULGHÄÄLIK VÕÕRSÕNA ALGUSES, TV lk 23

EESMÄRK

Omandada võõrsõnade, mis algavad *g*, *b* või *d*-ga, õigekirja reeglid ja mõista nende sõnade tähendusi.

Arendada loovust ja võõrsõnadega lausete moodustamist.

IKT

LearningApps e-testid

K, *p*, *t* ja *g*, *b*, *d* sõna alguses <https://learningapps.org/1129684>

Võõrsõnad <https://learningapps.org/2963610>

HARJUTUS 1

Enne harjutuse sooritamist arutatakse, mis on võõrsõna.

Võõrsõna on keelde laenatud teistest keeltest ja see ei ole omakeelseks kohane- nud. Võõrsõna eristub omasõnadest (ja kodunenud laensõnadest) võõrapärase häälikulise koosseisu või muude tunnuste poolest. Näiteks sõnas on võõrtähed (*f*, *š*, *z*, *ž*) või sõna alguses on *g*, *b*, *d*. Võõrsõnu on omasõnadest raskem meelde jätta, õigesti kirjutada ja hääldada. On ka selliseid võõrsõnu, mida me kasutame iga päev ja ei teagi, et tegelikult on need võõrsõnad (nt traktor, kino, televisioon).

Õpilased toovad näiteid.

Õpilased sooritavad harjutuse iseseisvalt ja pärast kontrollitakse.

Selgitatakse nende sõnade tähendusi.

HARJUTUS 2

Harjutust tehakse koos klassiga.

Pärast harjutada võõrsõnade õigekirja.

HARJUTUS 3

Õpetaja võib otsustada, kas õpilased moodustavad lauseid suuliselt või kirjutavad need vihikusse.

Võõrsõnad: gloobus, buss, dress (dressid), banaan.

Teised sõnad: kuusk, pliiats, taldrik.

H SÕNA ALGUSES

① Leia sõnale sobiv seletus.

1. hall	2. põhjavee väljavoolu koht	4. valuhüüe
2. allikas		
3. hai	8. sõlmest lahti tegema	5. mõistus
4. ai		
5. aru	6. mõnikord	3. röövkala
6. harv		
7. arutama	1. värvus	7. nõu pidama
8. harutama		

② Kirjuta sõnadele tähendus. Abi saad veebisõnaraamatust www.keelevaab.ee („Eesti keele seletav sõnaraamat”) või mõnest muust teatmeteosest.

iilid – **tuulehood**

hiilima – **hääletult ja ettevaatlikult liikuma**

hõng – **lõhn**

õng – **kalapüügivahend**

halg – **lõhutud küttepuid**

alg – **algus, hakatus**

innukas – **vaimustunud, hoogne**

hind – **kauba väärtus rahas**

③ Loe laused. Kirjuta sõna algusesse *h*, kui vaja.

Madise voodi ___all magab **h**all kass. Vanaema **h**arutab Pillele väikeseks jäänud kampsunit. Ta peab tüdrukuga ___aru, mida sellest lõngast **h**eegeldada. Isa küpsetab **h**arva pannkooke. Köögis on tunda **h**ead **h**õngu. Poisid lähevad ___innukalt kalale ja võtavad ___õnged kaasa. Vana tamm kasvab ___õue peal. **A**rva, mitu **h**aru on tammel. See on paaritu ___arv.

Teema: H SÕNA ALGUSES, TV lk 24

EESMÄRK

Korrata *h* kasutamist sõna alguses.

Laiendada sõnavara *h*-ga algavate sõnadega ja teada nende tähendust.

Arendada info otsimise oskust internetist www.keelevaab.ee abil.

IKT

LearningApps e-testid

Ristsõna <https://learningapps.org/3619436>

Valikvastused <https://learningapps.org/4017189>

Lünktekst <https://learningapps.org/1235820>

Paaride leidmine <https://learningapps.org/1529673>

HARJUTUS 1

Harjutust tehakse klassis koos ja arutatakse sõna tähendusi.

HARJUTUS 2

Kui on võimalik, siis kasutada arvutit / tahvleid ja otsida internetist sõnade tähendusi. Harjutust tehakse klassis koos. Õpetaja juhendab, kuidas leida sobivaid tähendusi.

Moodustada nende sõnadega lauseid.

Näiteks: *Õues on külmad iilid. Õues on külmad tuulehood.*

HARJUTUS 3

Õpilased teevad harjutuse iseseisvalt ja pärast kontrollitakse.

Tähelepanu harjutuse eelviimase lause juures!

Õpilased peaksid oskama parandada ka lause algustähe suureks täheks (kuna *h* tähte sinna lisada ei ole vaja).

K, P, T TÄHTEDE S JA H KÕRVAL

① Loe jutt. Kirjuta lünka sõnast puuduvad tähed.

Üks tuntumaid linde on meil varblane ehk värvu. Aina ta siutsub, säutsub ja keksib ringi. Vilkalt sihib linnuke kohta, kust midagi kähku nokka pista.

Lähed varblast kurja pealt ära peletama, hurjutab ta: „Vilets! Vilets!”

Seepärast kutsutakse teda ka uulitsapoisiks*.

* uulitsapoiss = tänavapoiss

ü k s , e h k , siu t s ub , säu t s ub ,

ke k s ib , ko h t a , ku s t , kä h k u ,

pi s t a , varbla s t , vile t s ,

seepära s t , ku t s uta k s e , uuli t s apoisi k s

• Missuguse tähe kirjutasid s-i ja h kõrvale?

② Lõpeta reegel.

S-i ja h kõrvale kirjutatakse tavaliselt k, p või t.

③ Kirjuta lindude nimetused. Otsi abi raamatutest või internetist, näiteks <http://bio.edu.ee/loomad>.

Linna rahvapärane nimetus	Linna nimetus
vihmavint	metsvint
puuporr	puukoristaja
jõe-emand	muusträstas
pajuharakas	pasknäär, punaselg-õgija
harkhänd	suitsupääsuke
pugupart	hahk

Teema: K, P, T TÄHTEDE S JA H KÕRVAL, TV Ik 25

EESMÄRK

Korrata sulghäälikute õigekirja s-i ja h kõrval.

Arendada internetist info otsimise oskust, tutvudes veebilehega

<http://bio.edu.ee/loomad>.

Arendada sõnavara, õppides tundma lindude rahvapäraseid nimetusi.

IKT

Lindude rahvapärased nimetused

<http://bio.edu.ee/loomad>

LearningApps e-testid

Rühmitamine <https://learningapps.org/3452558>

Vigase sõna leidmine <https://learningapps.org/631461>

Lünkharjutus <https://learningapps.org/1957782>

HARJUTUS 1

Tutvutakse jutuga ja leitakse sõnad, kus k, p ja t kõrval on tähed s ja h.

Lüngad täidavad õpilased iseseisvalt.

HARJUTUS 2

Tuletatakse meelde õpitud reegel.

HARJUTUS 3

Kui õpilane sisestab veebilehel <http://bio.edu.ee/loomad> otsinguaknasse linna rahvapärase nimetuse, saab ta teada, mis lind see on. Sama rahvapärane nimetus võib olla mitmel erineval linnul. Näiteks pajuharakaks kutsutakse veel rootsiitsitajat, pruunselg põõsalindu ja hallrästast.

Otsitud tulemusel klikates saab linna kohta rohkem teada ja kuvatakse ka selle linna pilt.

Samalt veebilehelt võib otsida ka uulitsapoisiks kutsutud linna õige nimetuse, vaadata tema pilti ja kuulata laulu. Esimese harjutuse juurde joonistatud varblase võib õplastel seejärel lasta värvida.

① Loe sõnad ja kirjuta reeglid lõpuni.

imelik, inimene, laiskus, vaikima, jõud, marjad, kajab, sirgjoon

i asub sõnas tavaliselt kaas hääliku ees.

j asub sõnas **alati** täis hääliku ees.

vii-sa-kas, ei-le, si-ni-ne, ki-ri, i-ni-me-ne, tei-si-ti, roo-si-aed

Silbitamisel jääb *i* alati silbi lõppu.

② Loe sõnapaarid ja silbita paksult kirjutatud sõnad.

sa **vajad** – vanad **vaiad** aja lapsed tuppa – õues **aia** taga

suures **majas** – **maias** tüdruk Maia **ajas** lauale – ilusas **aias**

ema **Kaja** – tädi **Kaia** **sajad** inimesed – värsked **saiad**

③ Vali lausesse sobiv sõna eelmisest harjutusest.

Vanaema roosi **aias** kasvavad värvikirevad ja lõhnavad roosid. Väike vend

ajas piima lauale. Tee ääres hunnikus olid vanad ja katkised **vaiad**.

Varahommikul on kohvikus müügil värsked **saiad**. Selles kõrges kollases

majas elavad **sajad** inimesed. Minu sõber **Kaja / Kaia** on suur

maias moka. Kas sa kontrollitöö õppimiseks minu abi **vajad**?

EESMÄRK

Korrata *i* ja *j* õigekirja.

Laiendada sõnavara, mõista sõna tähendust, kui *i* asemel on sõnas *j*.

IKT

LearningApps e-testid

Lünkharjutus <https://learningapps.org/1802210>

HARJUTUS 1

Sõnu loetakse kogu klassiga ja lõpetatakse reeglid.

HARJUTUS 2

Silbitatakse suuliselt.

Õpilased ütlevad, kus asub silbis *i* ja *j* – kas silbi alguses või silbi lõpus?

Loovatele õpilastele võib anda lisaülesande, moodustab lause nii, et seal oleksid mõlemad sõnapaarid.

Näiteks: *Kas ma viin vanad vaiad ära või sa vajad neid?*

HARJUTUS 3

Õpilased sooritavad harjutuse iseseisvalt.

Pärast kontrollitakse.

① Kirjuta sulgudes oleva sõna asemele võõrsõna.

Täna pakutakse koolisöökla maitavat (peedisuppi) borši.

Kehalise kasvatuse tunnis on meil seljas (spordiriietus) dressid.

Isa hoiab oma (pruunikaskollast) beeži autot (mootorsõidukite

hoidmise ruumis) garaažis. Paljud autod sõidavad (vedela auto-

kütusega) bensiiniga, aga uuemad autod kasutavad ka elektrit või

(maavara mootorsõidukile) gaasi.

② Paranda vead.

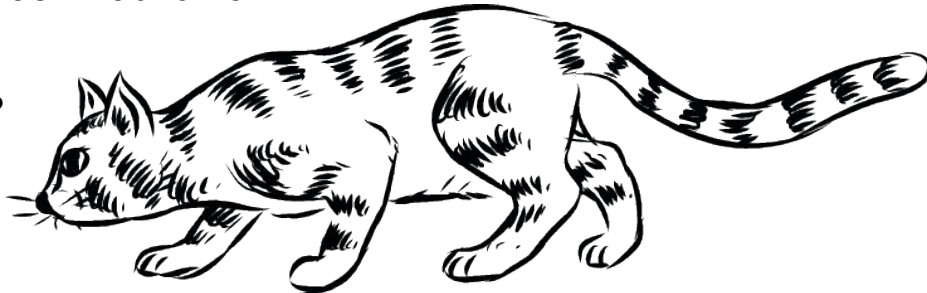
Hallikas kass hiilib salaja **õue**. Maja juures kasvab haavapuu, mille

harude vahel on linnupesa. Okstelt kostab haraka **hädakisa**. **Hirmunud**

hiirekuningas põgeneb kabuhirmus tuppa kapi **alla**. Selle **arutu**

tormamise peale **hakkab** koer haukuma.

- Kas leidsid kaheksa viga?

③ Kirjuta ritta sobivaid sõnu juurde.

pats, katsuma, kutsuma, müts, mets, aabits, maitsev, ahnitsema

laskma, laisk, uisk, suusk, kuusk, raske, värsk, niiske

kaks, üks, plaks, uks, maks, toksima, saksofon, saksad

kapsas, laps, küps, lüpsma, kampsun, kartulikrõps

kahte, leht, viht, praht, lahti, kohtama, mahtuma, puhtus

lahkus, lahke, uhke, tahke, rohkem, kohkuma, vehkima

EESMÄRK

Kinnistada võõrsõnade õigekiri.

Kinnistada *i* ja *j* õigekirja reeglid.

Kinnistada õigekirja reegel, et *s-i* ja *h* kõrval on sõnas *k*, *p* või *t*.

Arentada sõnavara.

HARJUTUS 1

Enne harjutuse sooritamist tuletatakse meelde võõrsõnade õigekiri

ja võõrsõnade tähendused. Seejärel teevad õpilased harjutuse iseseisvalt.

HARJUTUS 2

Õpilased sooritavad harjutuse iseseisvalt.

Pärast kontrollitakse.

HARJUTUS 3

Õpilased sooritavad harjutuse iseseisvalt. Seejärel jagatakse töö tulemust klassis.

Lisatööna võib õpilastele anda lausete moodustamise. Moodustada lauseid nii, et lauses oleks võimalikult palju harjutuse sõnu. Laused võivad olla humoorikad ja loomingulised, aga nii et ikka sisu ka oleks. Laused võib kirjutada vihikusse ja lugeda kaaslastele ette.

Näiteks: *Laisk laps ahnitses rohkem maitstaid kartulikrõpse.*

3. ISESEISEV TÖÖ

1. Kuulamisharjutus „Kiitus on rumalate lõks”.
Kuula teksti ja täida lüngad.

Konn tuli jõe põhjast välja end päikese kätte soojendama.
Teda nägi vares, kes hakkas konna nokkima. Konnal
tuli kaval mõte ja ta hakkas varest kiitma: „Oh, sa ilus lind.
Sul on ilusad sukad, ilus krae ja ilus hall
kuub seljas!” Vares uhkeldas, et tal on ka ilus kampsun. Nii lasigi
vares konna nokast lahti.

2. Vali sõnapaarist õige sõna ja kirjuta see lünka.

Hakk ja kann
Lev Tolstoi järgi

tahdis – tahtis / juua – iuua

õuel – hõuel

gannus – kannus

põhja – põhja

piiskagi – piisgagi

hakkas – akkas

bilduma – pilduma

seni – seni

taa – ta / vee – ve

Kord tahtis hakk juua.

Õuel seisis kann veega.

Kannus oli aga vett väga vähe –

ainult põhja peal. Hakk

ei saanud piiskagi vett kätte.

Siis hakkas lind kive kannu

pilduma. Ta tegi seda

seni, kuni vesi tõusis kannus

kõrgemale. Nii saigi ta vee kätte.

Teema: 3. ISESEISEV TÖÖ, TV lk 28–29

Kuulamisharjutus „Kiitus on rumalate lõks”

KUULAMISHARJUTUSE TEKST

Raamatust „Ema, palun loe mulle!” Muinasjutte, lookesi ja värse mudilastele kevadest
kevadeni, koostanud Leelo Tungal, Ilo 2007.

Rahvajutu järgi, lk 243.

Konn tuli ilusa ilmaga jõe põhjast välja ja istus kaldale päikese kätte ennast
soojendama.

Vares nägi teda, lendas konna kallale. Pigistas ta oma jalgade alla ja tahtis
konna kõhutäiteks nokkida.

Konnal viimane häda käes, hakkas siis varest kiitma: „Oh, sa ilus lind! Sul on
ilusad sukad jalas, ilus krae kaelas ja ilus hall kuub seljas, ilusad pika säärega
saapad ja peened püksid.”

„Kampsun kaa, kampsun kaa!” kisendas vares ja ajas jalad uhkeldades laiali.

Konn pääses lahti ja hüppas sulpssti vette.

Vares vaatas vesise suuga kaldalt järele.

3. Kirjuta sõna algusesse õige sulghäälik.

Meie isa on kooli direktor. Täna hommikul aga sõitis ta kooli bussiga.

Tema beež auto ei läinud käima. Isa kontrollis, kas autos on bensiini.

Ta helistas töökotta ja kutsus mehaaniku. Mehaanik on auto jaoks nagu

doktor, kes oskab auto terveks ravida. Kui mehaanik saabus, oli isa juba

koju jõudnud ja dressid selga pannud. Kiirustades sõi isa lõunaks ainult kaks

banaani. Auto viidi treileriga garaaži. Isa aga võttis binokli ja läks

loodusesse kõndima.

4. Sõnades on puudu *i*, *ii* või *j*. Kirjuta vanasõnad lõpuni.

lga asi omal ajal.

Kel janu, sel jalad.

Püsivus viib sihile.

Pill tuleb pika ilu peale.

Harjutamine teeb meistriks.

Kes hiljaks jääb, see ilma jääb.

Mida Juku ei õpi, seda Juhan ei tea.

Tee tööd töö ajal, aja juttu jutu
ajal.

Minu hinnang oma tööle.

Oskan hästi _____

Pean veel harjutama _____

LIITSÕNAD

①. Loe reeglit ja moodusta liitsõnu.

Liitsõna on kahest või enamast sõnast liidetud sõna.

küünal + jalg = **küünlajalg**

hapu + kapsas + supp = **hapukapsasupp**

all + maa + raud + tee = **allmaaraudtee**

②. Moodusta liitsõna.

laes rippuv lamp – **laelamp**

hapuks läinud piim – **hapupiim**

taskus kantav nuga – **taskunuga**

rühm, kus tantsitakse – **tantsurühm**

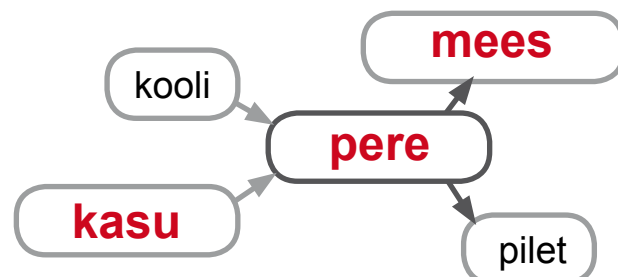
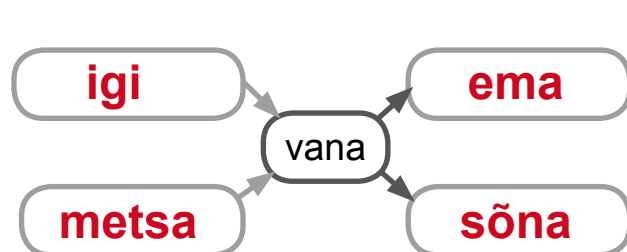
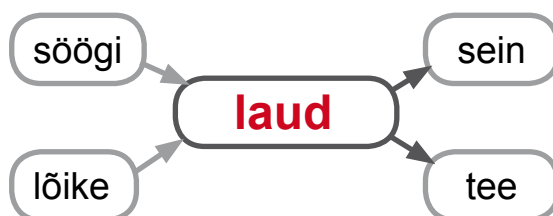
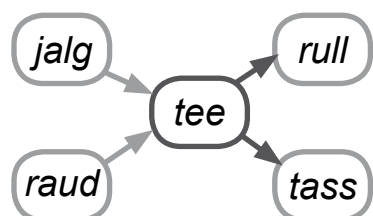
piltidega raamat – **pildiraamat**

peatas, kus oodatakse bussi – **bussipeatus**

hari, millega pestakse hambaid – **hambahari**

asjad, millega mängitakse – **mänguasjad**

③. Täienda jooniseid näite järgi nii, et tekiks liitsõnad.

Teema: LIITSÕNAD, TV Ik 30

EESMÄRK

Omandada liitsõna mõiste ja kinnistada õpitud reeglit liitsõnade moodustamisega.

Laiendada sõnavara liitsõnade moodustamise abil.

IKT

LearningApps e-testid

Liitsõnade moodustamine <https://learningapps.org/1506232>

Sõnaühenditest liitsõnade moodustamine <https://learningapps.org/4533835>

Liitsõna moodustamine <https://learningapps.org/2245917>

HARJUTUS 1

Õpetaja selgitab liitsõna mõistet.

Õpilased moodustavad etteantud sõnadest liitsõnu.

HARJUTUS 2

Õpilased sooritavad harjutuse iseseisvalt.

Soovitav on liitsõnad ka tahvlile kirjutada.

Pööratakse tähelepanu liitsõnade õigekirjale.

HARJUTUS 3

Koos uuritakse näidet. Harjutada näite järgi liitsõna moodustamist.

Näiteks: **vaarikatee**, **sidrunitee**, **ringtee**, **jäätee**, **teepakk**, **teeklaas**, **teekook**, **teetass**, **teejuht**

Edasi võib harjutust teha naabriga või rühmas.

Pärast jagatakse töö tulemust klassis.

LAUD – missuguseid liitsõnu saab veel moodustada sõnaga *laud*?

joonlaud, *põrandalaud*, *aknalaud*, *purjelaud*, *lumelaud*, *laudsile*, *lauduks*, *laudvooder*.

VANA – *ürgvana*, *muldvana*, *puruvana*, *iidvana*, *jõuluvana*, *vanaisa*, *-memm*, *-taat*, *-onu*, *-tädi*, *vanahärra*, *vanapagan*, *vanaraud*, *vanapaar*, *vanapaber*, *vanaroosa*.

PERE – *kasupere*, *naispere*, *tugipere*, *lastepere*, *laevapere*, *talupere*, *naabripere*, *siitpere*, *pereema*, *-isa*, *-poeg*, *-tütar*, *pererahvas*, *pereauto*, *perepuhkus*, *perepäev*, *perereis*.

LIITSÕNAMÄNG

Mängujuht viskab ühele mängijale palli ja hüüab nimisõna. Mängija, kes palli püüab, peab selle nimisõnaga ühe liitsõna ütlema. Näiteks hüütakse: „Kael!”, mängija vastab: „Kaelkirjak” ja viskab palli edasi järgmisele mängijale, öeldes uue nimisõna, näiteks: „Tool” (vastus – *tugitool*). Kes vastusega viivitab või nimetab sõna, mis ei sobi liitsõnaks, lahkub mängust.

SILBITAMINE JA POOLITAMINE

Sõna koosneb silpidest. Poolitamine on sõnaosa viimine uuele reale.

Sõna poolitamisel on abiks silbitamine.

Sõna poolitamisel algab uus silp **alati ühe kaashäälikuga**.

Näiteks: *te-ma*, *kap-sas*, *hüp-pas*, *vars-ti*.

① Määra sõnades silpide arv ja kirjuta sõna tabeli õigesse tulpa.

õu, saia, kampsun, vanematele, kastanid, sõbralikesse, pintseldab, leib, tuul, kibedasti, vallatustega, jänesed, kammima, kaaned, kaalikas, kivi, nad, kapp, kerge, kingitusteta

1-silbiline sõna	2-silbiline sõna	3-silbiline sõna	4-silbiline ja pikem sõna
õu	saia	kastanid	vanematele
leib	kampsun	pintseldab	sõbralikesse
tuul	kaaned	jänesed	kibedasti
nad	kivi	kammima	vallatustega
kapp	kerge	kaalikas	kingitusteta

② Poolita eelmise harjutuse sõnad püstkriipsuga, kui see on võimalik.

- Tõmba roheline ring ümber sõnadele, mida ei saanud poolitada.
- Miks neid sõnu ei saa poolitada?

Need sõnad on ühesilbilised. Teiste sõnade

poolitamisel ei jäeta ühte tähte sõna algusesse ega lõppu.

Teema: SILBITAMINE JA POOLITAMINE, TV lk 31–32

EESMÄRK

Korrata sõnade silbitamist.

Tutvuda sõnade ja liitsõnade poolitamise reegluga.

IKT

LearningApps e-testid

Silbitamine ja poolitamine <https://learningapps.org/2964556>

Kahesilbiliste sõnade poolitamine <https://learningapps.org/1789168>

Liitsõnade poolitamine <https://learningapps.org/1854501>

HARJUTUS 1

Enne harjutuse sooritamist tuletatakse meelde sõnade silbitamist ja tutvutakse poolitamise reegluga.

Harjutuse sooritavad õpilased iseseisvalt. Pärast kontrollitakse.

HARJUTUS 2

Seda harjutust võiks teha koos klassiga.

Pärast leiavad õpilased sõnad, mida ei saanud poolitada.

Arutatakse, miks neid sõnu ei saa poolitada.

Esimese tulba sõnad on ühesilbilised.

Teises tulbas ei saa poolitada sõna *saia*, sest poolitamisel ei jäeta ühte tähte rea lõppu ega uue rea algusesse.

3. Muuda sõna nii, et selles oleks nõutav arv silpe.

1 silp	2 silpi	3 silpi	4 silpi
mäng	<i>män-gi</i>	<i>män-gi-ma</i>	<i>män-gi-mi-ne</i>
kool	koo-li	koo-li-le	koo-li-de-le
pall	pal-li	pal-li-ga	pal-li-de-ga

Liitsõnu poolitatakse sõnade liitumise kohalt.

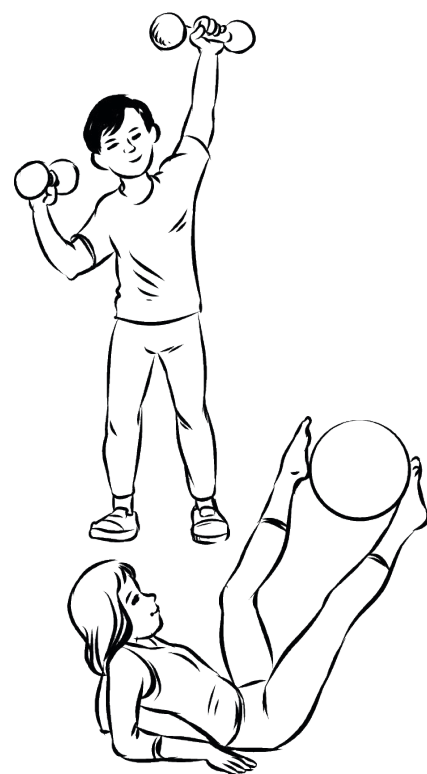
Näiteks: *heina-maa*, *vana-ema*, *värvi-pliiats*.

4. Leia tekstist liitsõnad ja tõmba neile joon alla.

Ühed kõige olulisemad spordivõistlused on olümpiamängud. Neid võistlusi peetakse iga nelja aasta tagant nii suvel kui ka talvel.

Suveolümpiamängude alad on näiteks kergejõustik, korvpall, ujumine, maadlus ja jalgrattasõit.

Taliolümpiamängude alad on murdmaasuusatamine, kahevõistlus, suusahüpped, kelgutamine, iluisutamine ja jäähoki.

5. Kirjuta eelmise harjutuse liitsõnad joonele ja poolita liitumiskohast.

spordi/võistlused, **olümpia/mängud**, **suve/olümpia/mängud**

kerge/jõustik, **korv/pall**, **jalg/ratta/sõit**

tali/olümpia/mängud, **murd/maa/suusatamine**

kahe/võistlus, **suusa/hüpped**

ilu/uisutamine, **jää/hoki**

HARJUTUS 3

Kõigepealt uurida koos näidet ja seejärel sooritavad õpilased harjutuse iseseisvalt.

Õpetaja selgitab liitsõna poolitamise reeglit.

HARJUTUS 4

Õpilased leiavad iseseisvalt liitsõnad.

Pärast kontrollitakse.

HARJUTUS 5

Enne harjutuse sooritamist poolitada sõnad suuliselt.

Seejärel teevad õpilased harjutuse iseseisvalt.

① Lõpeta reegel.

Kui sõna on mitmuses, siis kirjutatakse sõna lõppu **-d**.
Näiteks: *palli***d**, *linnu***d**, *mängu***d**, *kuuse***d**.

② Kirjuta järgmised sõnapaarid mitmuses.

pikk suusk – **pikad suusad**

uus uisk – **uued uisud**

külm ilm – **külmad ilmad**

rõõmus laps – **rõõmsad lapsed**

libe kelk – **libedad kelgud**

kõrge kungas – **kõrged künkad**

hõljuv lumehelvest – **hõljuvad lumehelbed**

- Vali kaks sõnapaari ainuses ja kaks mitmuses ning moodusta nendega laused.

③ Loe sulgudes olevad sõnad mitmuses. Kirjuta harjutus vihikusse.

Kui saabub talv, külmuvad kinni kõik **jões, järved, tiigid** ja teised **veekogud**. Kohe tuuakse kapist välja **uisud**. **Lapsed** otsivad välja soojad õueriided. Nad paneivad selga **suusadressid** ja kätte **soojad käpikud** ning lähevad sportima. Kui aga sajab rohkem lund, siis rõõmustavad meid **suusad ja kelgud**. Suuski ei pea kinni **libedad künkad**, **kõrged hanged** ega **tuisused ilmad**. Laste **silmad** säravad, sest nad tunnevad rõõmu õues sportimisest.

④ Leia eelmise harjutuse tekstist sõnad, mis vastavad küsimusele *mida teevad?*, ja jooni need alla.

Nende sõnade lõppu kirjutatakse **-vad**.

EESMÄRK

Korrata nimisõnade mitmuse õigekirja.

Korrata tegusõnavormi *mida teevad?* õigekirja.

IKT

LearningApps e-testid

Ainsusest mitmuse moodustamine <https://learningapps.org/4602294>

Mitmusest ainsuse moodustamine <https://learningapps.org/2020629>

Riigid ja rahvused <https://learningapps.org/1136497>

Lünktekst <https://learningapps.org/1812668>

HARJUTUS 1

Tuletatakse meelde mitmuse õigekirja reeglit.

HARJUTUS 2

Õpetaja otsustab, kas harjutus tehakse suuliselt või kirjalikult.

Soovitame harjutuse sõnad tahvile kirjutada, et õpilased saaksid pärast õigekirja kontrollida.

HARJUTUS 3

Harjutus sooritatakse kõigepealt suuliselt.

Seejärel kirjutavad õpilased laused vihikusse.

HARJUTUS 4

Korratakse sõnade, mis vastavad küsimusele *mida teevad?* õigekirja reeglit.

Seejärel leiavad õpilased need sõnad eelmisest harjutusest ja lõpetavad reegli.

KELLESSE?, MILLESSE?

① Loe luuletus ja vasta küsimustele lühidalt.

Sokilugu

Triin pani jala sokisse,
sokk puges kärmesti saapasse.
Saabas tegi augu sokisse.
Oh, sokk – hüppa nüüd masinasse!

1. Kuhu pani Triin jalad? **Sokisse.**
2. Kuhu puges sokk? **Saapasse.**
3. Millesse tegi saabas augu? **Sokisse.**
4. Kuhu peab sokk hüppama? **Masinasse.**

② Lõpeta reegel.

Kui sõna vastab küsimusele *kellesse?*, *millesse?*, *kuhu?*,
siis kirjutatakse sõna lõppu **-sse**.

③ Kirjuta lausesse sobiv sõna.

Pane oma käpikud **taskusse / kappi / kotti / varrukasse!**

Raamatusse / õpikusse ei tohi kirjutada.

Õhupall tõusis kõrgele **taevasse**.

Kass põgenes koera eest **põõsasse / tuppa / autosse**.

Ema pani puhta pesu **sahtlisse / kappi / voodisse**.

Vihmaveed kogunevad **ojja** ja oja kannab oma veed

merre / jõkke. Vanaisa lükkas kalapaadi **järve / merre**.

Mart läheb reisile ja pakib oma asjad **seljakotti / kohvrissi**.

Teema: KELLESSE?, MILLESSE?, TV lk 34

EESMÄRK

Korrata sõnade, mis vastavad küsimustele *kellesse?* *millesse?*, õigekirja reeglit.
Harjutada teksti / luuletuse sisu mõistmist ja küsimustele vastamist.
Lünnateksti abil sõnavara ja loovuse arendamine.

IKT

LearningApps e-testid

Millesse?, *kellesse?* lühivormid <https://learningapps.org/view1192194>

Lünnatekst <https://learningapps.org/2326808>

Millesse? lühivormid <https://learningapps.org/2047097>

HARJUTUS 1

Enne küsimustele vastamist selgitatakse sõnade tähendusi.

Küsimustele vastamine toimub iseseisvalt.

Pärast võiks lasta õpilastel arutleda, kuidas augud sokkidesse tekivad.

Õpilased jagavad oma kogemusi.

HARJUTUS 2

Reegli peavad õpilased lõpetama iseseisvalt, toetudes harjutuse 1 näidetele.

HARJUTUS 3

Harjutust võivad õpilased teha iseseisvalt ja pärast tulemust klassiga jagada.

Pärast harjutuse tegemist tuleks leida lünnadest need sõnad, milles pole kasutatud vormi -sse. Nende sõnade puhul on kasutatud lühivorm.

KELLEGA?, MILLEGA?

①. Loe juttu „Lõputa lugu”. Jooni alla sõnad, mis vastavad küsimusele *millega?*.

Too vett!
Millega? Tahk kuiv.
Kruusiga. Tahuga.
Ei saa, kruus katki. Millega?
Paranda ära! Tee teravaks!
Millega? Ei saa, nuga nūri.
Õlekõrrega. Noaga.
Õlekõrs pikk. Millega?
Lõika lühemaks!

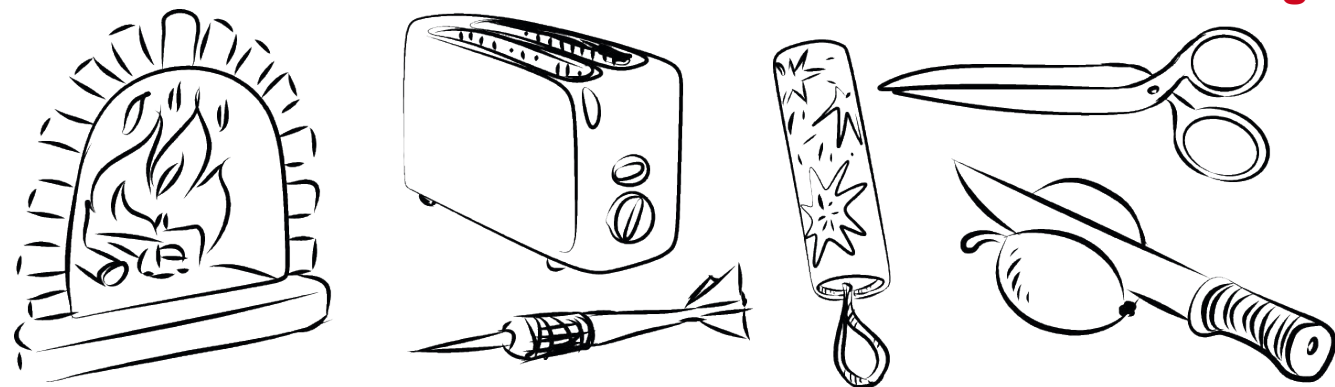
②. Lõpeta reegel.

Kui sõna vastab küsimusele *kellega?*, *millega?*,
siis kirjutatakse sõna lõppu -ga.

③. Kodus on palju ohtlikke asju. Millega pead olema ettevaatlik?

äädikas – äädikaga triikraud – triikrauaga
elektripliit – elektripliidiga elektripistik – elektripistikuga
keedukann – keedukannuga tikud – tikkudega
ravimid – ravimitega puhastusvahendid – puhastus-
vahenditega

Teema: KELLEGA?, MILLEGA?, TV lk 35

EESMÄRK

Korrata sõnade, mis vastavad küsimustele *kellega?* *millega?*, õigekirja reeglit.

Harjutada teksti / luuletuse sisu mõistmist.

Kinnistada ohutu käitumise kokkuleppeid.

IKT

LearningApps e-testid

Lünn tekst <https://learningapps.org/3034910>

Ristsõna sõnadega *millega?* <https://learningapps.org/4063200>

Paaride leidmine <https://learningapps.org/2100830>

HARJUTUS 1

Selgitada jutus kasutatud sõnu.

Õpilased leiavad sõnad, mis vastavad küsimusele *millega?*.

Seejärel lugeda teksti paarilisega.

HARJUTUS 2

Reegli täidavad õpilased iseseisvalt, toetudes eelmise harjutuse sõnadele.

HARJUTUS 3

Vajadusel selgitada harjutses olevate asjade tähendusi.

Lisaks vestelda, milliste asjadega tuleks kodudes veel ettevaatlik olla.

Lisaks harjutusele tuleks näidata ka pilte ja arutleda, millal ja miks need esemed võivad kodus ohtlikud olla.

Harjutuses joonistatud esemed on kamin, röster, noolemängu nool, rakett, käärid, nuga.

KELLETA?, MILLETA?

- ① Loe luuletus. Jooni alla sõnad, mis vastavad küsimusele *kelleta?* ja *milleta?*.

Ei saa ju sõita saaniga,
kui talv on ilma lumeta.
Siis pühad jõulutaadita
ja lapsed ilma kingita.
Ei pühi taha nõnda veeta,
jõulurõõmu tuleb ikka loota.

- ② Lõpeta reegel.

Kui sõna vastab küsimusele *kelleta?*, *milleta?*,
siis kirjutatakse sõna lõppu **-ta**.

- ③ Vasta küsimustele lühidalt. Leia mitu vastust.

1. Milleta ei saa taim kasvada? _____

Veeta, päikeseta, valguseta, toiduaineteta.

2. Milleta ei saa loom elada? _____

Söögita, elupaigata, veeta.

3. Milleta ei saa inimene elada? _____

Söögita, joogita, sõbradeta, rahata, armastuseta.

4. Kelleta ei saa laps elada? _____

Emata, isata, koduta, sõpradeta.

5. Kelleta ja milleta ei saa Sina elada?

Kelleta? _____

Milleta? _____

Teema: *KELLETA?, MILLETA?*, TV lk 36

EESMÄRK

Korrata sõnade, mis vastavad küsimustele *kelleta?* *milleta?*, õigekirja reeglit.
Harjutada teksti / luuletuse sisu mõistmist.
Arendada loovmõtlemist vastates küsimustele.

IKT

LearningApps e-testid

Paaride leidmine <https://learningapps.org/2100802>

Kordamine <https://learningapps.org/display?v=pr0xfmppc16>

HARJUTUS 1

Õpilased leiavad harjutusest sõnad ja tõmbavad neile joone alla.

Õpetaja võib esitada küsimusi luuletuse sisu kohta.

Vaadeldaks pilti, missugune on seal laste meeleolu. Õpilased põhjendavad oma vastust.

Pöörata tähelepanu luuletuse sõnadele *veeta* ja *loota*, mis ei vasta küsimusele *milleta?*.

Selle luuletuse sisu (konteksti) järgi väljendavad need sõnad tegevust.

Tegevust väljendavad sõnad on tegusõnad – *veetma*, *lootma* ja nad vastavad küsimusele *mida teha?* – *veeta*; *mida teha?* – *loota*.

HARJUTUS 2

Reegli lõpetavad õpilased iseseisvalt toetudes harjutuse 1 näidetele.

HARJUTUS 3

Loovharjutus.

Õpilased kirjutavad oma teadmiste ja mõtete põhjal.

Pärast loetakse vastused ette ja arutatakse.

KORDAMINE

1. Leia seletusele sobiv liitsõna. Viimane liitsõna ja seletus mõtle ise välja.

- 1. Leib, milles on seemned.
- 2. Riiul raamatute jaoks.
- 3. Lind, kes ei lenda talveks ära.
- 4. Sai, mille sees on rosinad.
- 5. Hoone, kus õpitakse.
- 6. _____

4.	rosinasai
1.	seemneleib
5.	õppehoone
3.	paigalind
2.	raamaturiiul

2. Moodusta sõnadest liitsõnad. Üks sõna jääb üle. Sellele mõtle ise teine pool. Kirjuta saadud liitsõnadega laused vihikusse.

uisutamine

tasku

raamat

kingad

peo

värvi

kontsert

ilu

klaver

3. Leia sõnasse silp. Näiteks:

karu viisakas lugema

lennuk nuputa sinine

4. Leia valesti poolitatud sõna. Tõmba see maha ja poolita õigesti.

tu-ba, sa-mu-ti, pe-~~r~~k-ond, ma-jad, si-bul pe - re - kond

lam-mas, kee-ru-li-ne, koo-li-laps, pe-~~a~~ pea

laul-mi-ne, pä-~~k~~-el, toit-mi-ne, har-ju-tus päh - kel

Teema: KORDAMINE, TV lk 37–38

EESMÄRK

- Kinnistada liitsõna mõistet ja liitsõna moodustamist.
- Harjutada liitsõnadega lausete moodustamist ja kirjutamist.
- Kinnistada sõnade poolitamise oskust.
- Kinnistada mitmuse moodustamist.
- Korrata küsisõnadele *kellesse?*, *millesse?*, *kellega?*, *millega?*, *kelleta?*, *milleta?* vastavate sõnade õigekirja reegleid.
- Arendada sõnavara ja loovust sõnasse puuduva silbi leidmisega.
- Arendada sõnavara ja loovust vastates küsimustele.

HARJUTUS 1

- Õpilased leiavad seletusele sobiva liitaõna iseseisvalt.
- Seejärel mõtlevad ise ühe liitsõna ja kirjutavad sellele sobiva selgituse.
- Pärast kontrollitakse ja jagatakse töö tulemust.

HARJUTUS 2

- Liitsõnad leiavad õpilased iseseisvalt.
- Enne lausete kirjutamist vihikusse, kontrollida!
- Õpilased ütlevad, missuguseid liitsõnu nad leidsid sõnaga *tasku*.
- Vastuse variandid: *taskukell*, *taskurätik*, *taskunuga*, *taskuraha*, *taskulukk*, *taskulamp*, *taskukalender*, *jopetasku*, *kleiditasku*, *püksitasku*, *põuetasku*, *tagatasku*, *rahatasku*, *nahktasku*, *kohupiimatasku*.

HARJUTUS 3

- Harjutust võib teha paaris.
- Õpilastele tuletatakse meelde, et lünka tuleb lisada silp. Mis on silp?
- Kas *-na* on silp? (Ka-na). Kas *-pp* on silp? (Ka-pp).
- Töö tulemust jagatakse klassis ja kontrollitakse ka sõna tähendusi.
- Vajadusel selgitada sõnade tähendusi. Näiteks, mis on *menuk* (edukas ja populaarne raamat või film, ingl. keeles *bestseller*), mida tähendab *lunima* (pealekäivalt paluma, väga paluma), mis on *nuluta* (sõnast nulg, mis on okaspuu, (*ilma*) *milleta?* – nuluta).
- Veel vastuseid: **ka**-pi, **ka**-na, **ka**-nu, **ka**-li, **ka**-ma, tul-**nuk**, me-**nuk**, up-**sakas**, nip-**sakas**, nu-lu-**ta**, nu-ku-**ta**, lu-ba-**ma**, lu-ni-**ma**, u-ni-ne, se-ni-ne.

HARJUTUS 4

- Harjutus sooritatakse iseseisvalt.
- Pärast kontrollitakse ja põhjendatakse, miks nii peab poolitama.

⑤ Vasta küsimustele lühidalt. Leia võimalikult palju vastuseid.

1. Millega saab õues mängida? palliga, hüppenööri, liivavormidega
2. Kellega saab õues mängida? sõbraga, vennaga, õega, naabriga
3. Milleta ei saa auto liikuda? bensiinita, kütuseta, ratasteta, roolita
4. Kelle ei saa näidend valmida? näitlejateta, lavastajata, kunstnikuta
5. Millesse saab augud teha? paberisse, riidesse, puusse, sokisse
6. Kellesse usuvad lapsed? emasse, isasse, õpetajasse, sõpradesse
7. Kuhu on võimalik siseneda? klassi, tuppa, ruumi, sööklasse, majja

⑥ Leia sõnad, mis on ainsuses. Kirjuta need joonele mitmuses.

kuused, lend, aed, määnd, perekond, sõbrad, tund, laed, marjad, kand, varbad, pood, majad, sugulased, vend, sokid, kleidid, ülikond, jalad, rand

lennud, aiad, männid, perekonnad, tunnid, kannad,
poed, vennad, ülikonnad, rannad

⑦ Paranda vead. Ühenda loetelu õige küsimusega.

1. lauluga, rõõmuga, naeruga, tantsuka, jookuga
2. kassita, loomadeta, kaastasteta, õetta, õpetajata
3. aknasse, autose, ämbriisse, põõsasse, taevasse
4. jookuta, söögita, rattatta, pliiatsita, õhuta
5. vanematega, emaga, sõbraga, onuga, kutsikaga
6. isasse, vennasse, sugulasesse, naabrisse, kassise

3.	<i>millesse?</i>
5.	<i>kellega?</i>
4.	<i>milleta?</i>
6.	<i>kellesse?</i>
1.	<i>millega?</i>
2.	<i>kelle ei saa?</i>

HARJUTUS 5

Loovharjutus. Lühivastused, igale küsimusele tuleb kirjutada mitu vastust. Veel vastuseid.

1. Käbidega, kivikestega, õuemänguasjadega (vibud, reketid jne). (Jalgratta, rulaga sõidetakse.)
2. Klassikaaslastega, poistega, tüdrukutega, isaga, emaga.
3. Mootoriga.
4. Kirjanikuga.
5. Papisse, mullasse, liivasse, seinasse, metallisse.
6. Vanematesse.
7. Kooli, poodi, saali, trepikotta, lifti.

HARJUTUS 6

Õpilased leiavad harjutusest iseseisvalt ainsuses olevad sõnad. Enne mitmuse kirjutamist joonele kontrollida suuliselt.

HARJUTUS 7

Harjutuse sooritavad õpilased iseseisvalt. Küsimused on abiks. Pärast kontrollitakse, missugune sõna on valesti kirjutatud.

LISAHARJUTUS

Leia riietusesemed, mida talvel vajad.

MUUSA SÜST - SUUSAMÜTS

LABIDA KAND - LABAKINDAD

VALE JOPET - TALVEJOPE

Õpilased võivad ka ise anagramme moodustada, paberil või anagrammi generaatoris (sõnadest, milles puudub õ, ä, ö, ü).

<http://ingesanagram.appspot.com/>

4. ISESEISEV TÖÖ TV lk 39

1. Kirjuta sulgudes olev sõna lausesse õigesti.

Sadas pehmet lund. Poisid ja tüdrukud ruttasid (kelgud) kelkudega mäele kelgutama. Tauno oli nukker. Ta ei läinud koos (lapsed) lastega, sest tal polnud kelku. (Kelk) Kelguta ei ole mõtet mäele minna. Tauno läks (isa) isaga (ostukeskus) ostukeskusesse. Isa ostis Taunole (rool) rooliga kelgu. Tauno lippas oma uue (kelk) kelguga mäele. Seal sõitsid lapsed juba kelkudega ja (suusad) suuskadega. Koos (poisid) poistega kihutas ka Tauno järsult nõlvalt alla. Uus kelk libises (lumi) lumme. Küll on tore, kui talved ei ole ilma (lumi) lumeta!

2. Moodusta viis liitsõna ja kirjuta need joonele. Poolita liitsõnad püstkriipsuga kõigist võimalikest kohtadest.

hoki	mäe	lume	<u>ho / ki / kepp</u>
suusad	uisud	kepp	<u>mäe / suu / sad</u>
ilu	suusa		<u>lu / me / laud</u>
kepid	laud		<u>ilu / ui / sud</u>
			<u>suu / sa / kep / pid</u>

Kõik need esemed on spordivahendid / talispordivahendid
spordivarustus / talispordivarustus

Minu hinnang oma tööle.

Oskan hästi _____

Pean veel harjutama _____

KUULAMISHARJUTUS „Meie pere”

Kuula ja lahenda harjutused.

① Tõmba õigele variandile joon alla.

1. Kaupo ja Kaili on ...	<u>õde ja vend</u>	naabrilapsed	<u>kaksikud</u>
2. Peres on ...	kaks last	<u>kolm last</u>	neli last
3. Selles peres on kokku ...	kolm inimest	neli inimest	<u>viis inimest</u>

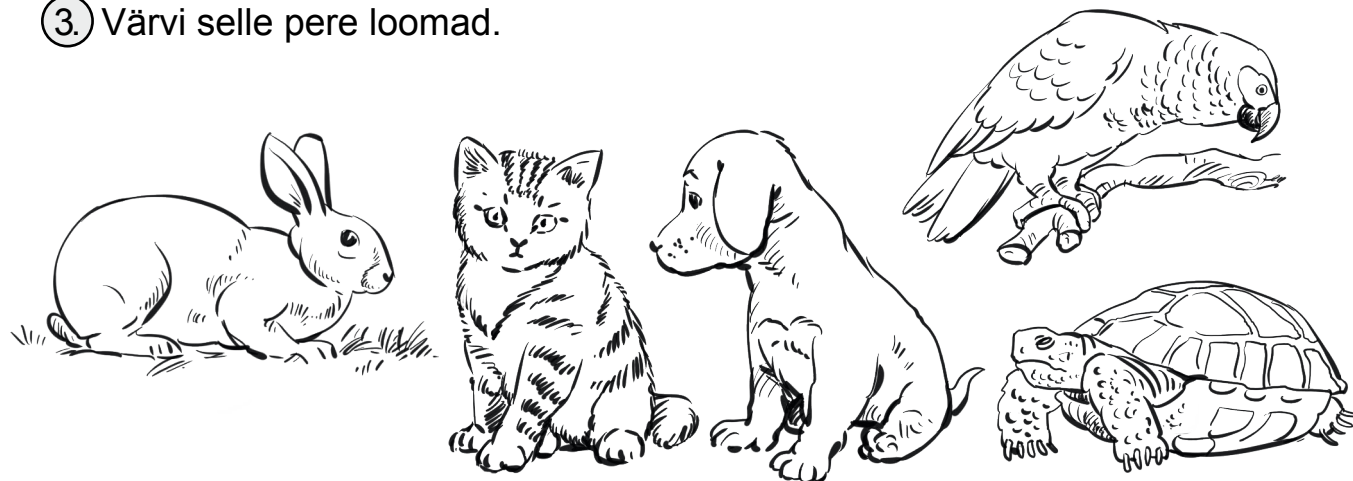
② Kirjuta „Meie pere” tegelaste juurde sobivad sõnad.

Kaupo	Kaili
poiss	tüdruk
pikem	lühem
pruunid juuksed	heledad juuksed

poiss, tüdruk, pikem, lühem, pruunid juuksed, heledad juuksed, noorem, vanem

- Millised sõnad jäid kasutamata? **noorem, vanem**
- Miks? **Nad on kaksikud ja ühevanused.**

③ Värvige selle pere loomad.

Teema: KUULAMISHARJUTUS „Meie pere”, TV lk 40

EESMÄRK

Arendada kuulamisoskust, teksti mõistmist ja kuulumismälu.

Kuulamisharjutust võib teha mitmeti.

1. Õpetaja palub õpilastel harjutustega tutvuda.

Arutletakse pealkirja üle, ennustatakse, kellest või millest võiks juttu tulla.

Õpetaja palub õpilastel vihikud kinni panna ja loeb kuulamisharjutuse teksti ette.

Õpilased kuulavad. Õpetaja võib ka teist korda teksti ette lugeda.

Pärast lugemist lahendavad õpilased harjutused iseseisvalt.

Seejärel loeb õpetaja teksti veelkord ette, et õpilased saaksid oma tööd iseseisvalt kontrollida.

2. Õpilased tutvuvad harjutustega.

Õpetaja loeb kuulamisharjutuse teksti ette ja õpilased asuvad kohe harjutusi täitma.

Õpetaja teeb väikese pausi ja loeb teksti teist korda ette.

Vaata ka juhendit lk 6 „Kuulamisharjutused”.

Kuulamisharjutus „Meie pere”

KUULAMISHARJUTUSE TEKST

Getlin Luik, Küllike Kütimets „Pere lood”, Tallinn 2012

Kaupo ja Kaili on kaksikud. Kaupo on poiss ja Kaili on tüdruk.

Nad on täpselt sama vanad ning sünnipäev on neil ka ühel ja samal päeval.

Viimane kord, kui nad sünnipäeva pidasid, said nad nelja-aastasteks.

See on juba üsna suur vanus.

Lapsed ei ole ühepikkused. Kaupo on natukene pikem kui Kaili ning poiss on selle üle üsna uhke, sest tema on järelikult ju suurem.

Kaupol on pruunid juuksed, aga Kailil natuke heledamad.

Neil on ka suurem õde Triinu. Veel elavad koos lastega kutsikas Murri ja triibuline kass Miisu.

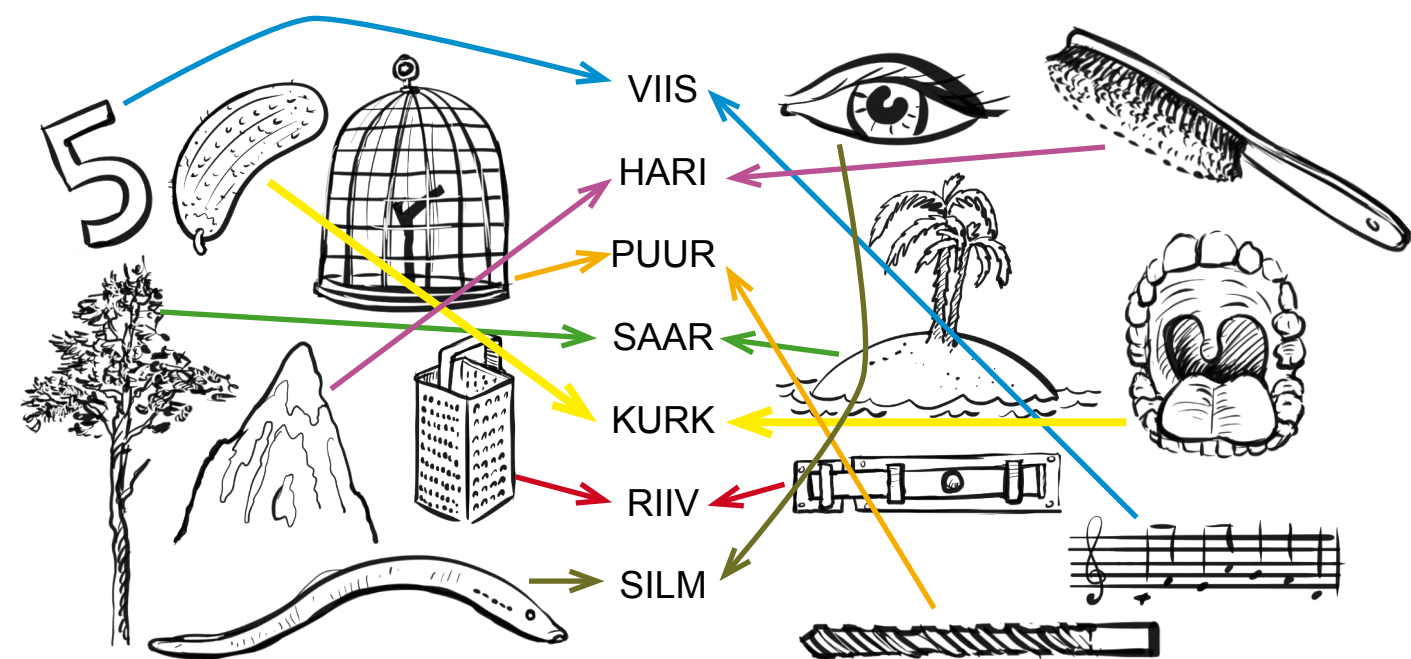
Lastel on loomulikult ka maailma kallimad ema ja isa. Just nii nagu olema peab.

LISAHARJUTUSED

Mitmetähenduslikud sõnad

Keeles on sõnu, millel on mitu tähendust. Need sõnad on mitmetähenduslikud sõnad. Näiteks sõna *tee* tähendab nii jooki kui ka liikumiseks kasutatavat rada. Sõna *pank* tähendab asutust ja ka pinnavormi.

- Ühenda pilt ja sõna.
Vali neli sõna ja moodusta sõna mõlema tähendusega üks lause.

Eesti lastekirjanikud

- Täida tabel. Kasuta Eesti Lastekirjanduse Keskuse veebilehte www.elk.ee , vaata: *Lastekirjandus. Kirjanikud*.

Eesti lastekirjanikud ja nende raamatud		
Eesnimi	Perekonnanimi	Raamat
Andrus	Kivirähk	„Kaka ja kevad”
Kristiina	Kass	„Samueli võlupadi”
Ilmar	Tomusk	„Kolmanda A kriminalistid”
Eno	Raud	„Sipsik”

LISAHARJUTUSED.

Mitmetähenduslikud sõnad, **TV lk 41**
Eesti lastekirjanikud, **TV lk 41**

Lastekirjanikud ja nende raamatud

Andrus Kivirähk	„Oskar ja asjad” „Kaelkirjak” „Sirle, Siim ja Saladused” „Kaka ja kevad”
Kristiina Kass	„Kasper ja viis tarka kassi” „Õpetaja Kusti kummitab” „Samueli võlupadi”
Ilmar Tomusk	„Tere, Volli!” „Kolmanda b klassi kriminalistid” „Nuustik” „Pöörane puhkus Parakatkus”
Eno Raud	„Peep ja sõnad” „Ninatark” „Naksitrallid” „Karu maja” „Ninatark muna”
Piret Raud	„Tobias ja teine B” „Natuke napakad” „Teistmoodi printsessi lood” „Printsess Lulu ja härra Kere”

- Loe teade. Vasta küsimustele lühidalt.

HEAD RAAMATUSÕBRAD!

Kolmapäeval, **10. detsembril**
tuleb meile külla lastekirjanik

ILMAR TOMUSK

Kohtume kooli saalis **kell 13**

*

Mõelge ka oma küsimused valmis!

1. Kellele on teade saadetud? **Raamatusõpradele.**
2. Kellega kutsutakse kohtuma? **Lastekirjanik Ilmar Tomuskiga.**
3. Millal kohtumine toimub? **Kolmapäeval, 10. detsembril kell 13.**
4. Kus kohtumine toimub? **Kooli saalis.**
5. Mida küsiksid sina Ilmar Tomuski käest?

A. _____
 B. _____
 C. _____

- Koosta koos paarilisega üks teade. Kirjutage ja kujundage see lehele.

- Vaata pilte ja koosta nende põhjal jutt.

- Mõtle oma jutule pealkiri. Kirjuta jutt lehele ja illustreeri.
- Loe vanasõnad. Missugune vanasõna sobib selle jutu juurde?
Tõmba vanasõnale joon alla.

Iga algus on raske.

Parem karta kui kahetseda.

Õnnetus ei hüüa tulles.

Hommik on õhtust targem.

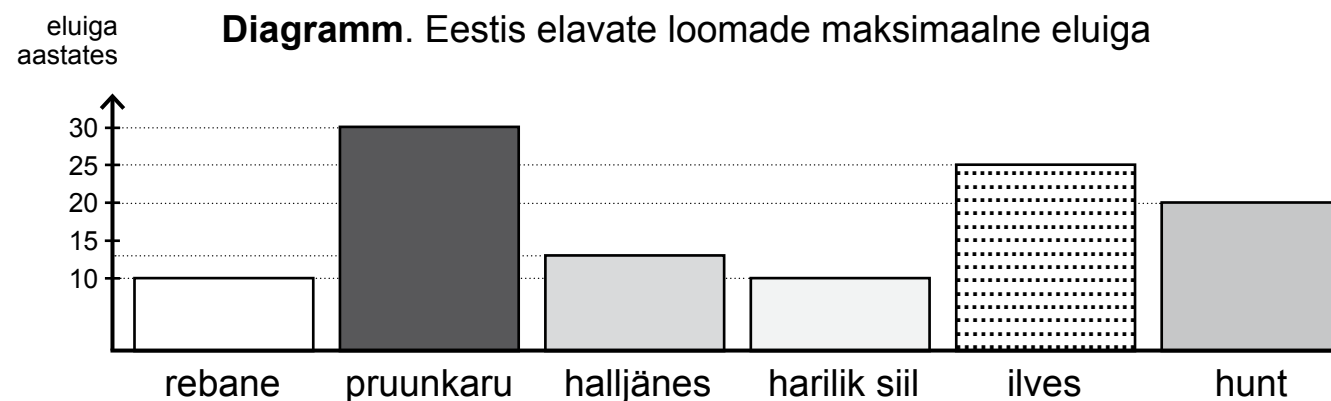
Diagramm. Eesti imetajad TV lk 44

- Kirjuta tähestik ja lahenda salakiri.

1.	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P
17.	Q	R	S	Š	Z	Ž	T	U	V	W	Õ	Ä	Ö	Ü	X	Y

9.	I	13.	M	5.	E	23.	T	1.	A	10.	J	1.	A	4.	D
----	---	-----	---	----	---	-----	---	----	---	-----	---	----	---	----	---

- Uuri diagrammi. Kirjuta laused lõpuni.

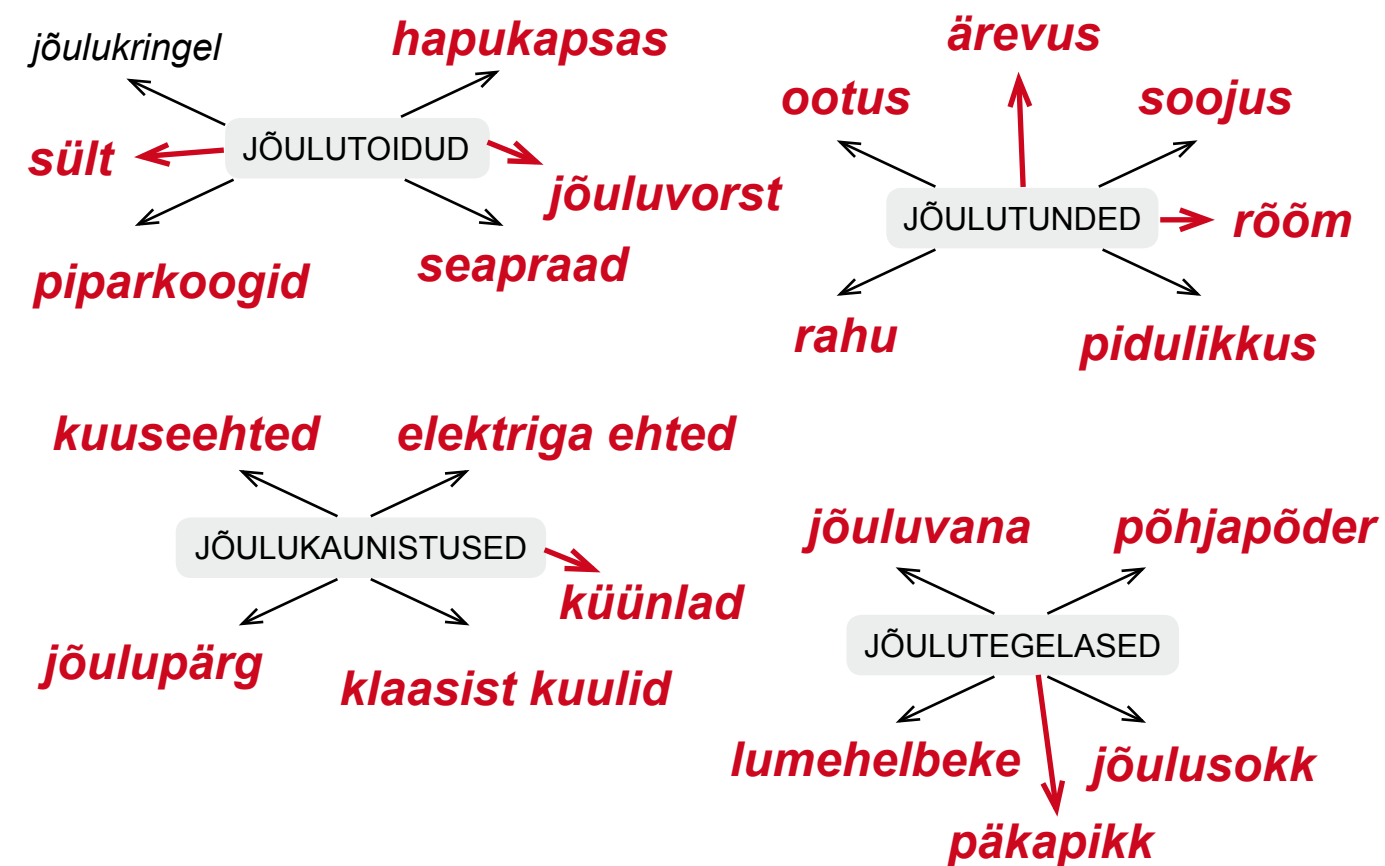
Loomadest elab kõige kauem **pruunkaru**, tema vanus võib ulatuda **30** aastani. Kõige lühem eluiga on **rebasel** ja **harilikul siilil**. Rebasest kümme aastat kauem elab **hunt**. Üks Eestis leiduvatest jäneseliikidest on **halljänes**, kes võib elada kuni 13-aastaseks. Ilves on meie metsade ainuke kaslane, ta võib elada kuni **25** aastaseks.

- Vali üks diagrammil olevatest loomadest ja uuri tema kohta rohkem infot. Otsi lisa raamatutest või internetist, näiteks <http://bio.edu.ee/loomad>. Koosta leitud info põhjal plakat ja lisa sinna ka pilte.

TV lk 45

JÕULUD

- Täienda skeemi. Kirjuta juurde jõuludega sobivaid sõnu.

- Koosta antud kontrollsõnaga ristsõna.

								J	S
			P		P			Õ	A
			I		Ä			U	L
M		J	D	K	K	K		L	M
A		Õ	U	U	A	Ü	E	U	I
J	Õ	U	L	U	P	Ü	H	A	D
A	U	L	A	S	I	N	T	E	
	N	U	U	K	K	A	E	G	
		D	D		K	L	D		

TV lk 45: jõuluteema ristsõnas (näide eelmisel lehel) võiksid olla jõuludega seotud sõnad, nii palju kui osatakse. Võib kasutada ka teisi sobivaid sõnu.

TV lk 46

LOOVJUTT

- Mõtle ja kirjuta jutt „**Minu seiklus jõulumaal**”.

Sa oled sattunud jõulumaale. Seal on kõik muinasjutuline ja teisiti kui sinu pärismaailmas.

1. Tuleta meelde jutu ülesehitus (vaata ka töövihikus lehekülge 4).
2. Täida lüngad. Küsimused on sulle jutu kirjutamisel abiks.

Jutt algab

Kuidas ja millal sa sattusid jõulumaale?

Millega ja / või kellega sa sinna sattusid?

Miks sa jõulumaale sattusid?

Jutt jätkub

Mida põnevat sinuga jõulumaal juhtus:

- mida sa seal nägid?
- keda sa kohtasid?
- mida seal tehti?

Jutt lõpeb

Mida sa jõulumaal teada said või õppisid?

Mis tunded sul tekkisid?

Kas sa said jõulumaalt tagasi koju?

Kuidas sa koju tagasi said?

ETTEÜTLUSED, TV lk 47

Suur algustäht (39 sõna)

Riina Rand elab Tartus. Sealt voolab läbi Emajõgi. Riina on nüüd kolmanda klassi õpilane. Ema Ene ostis Riinale uued kingad. Isalt sai ta koolikoti. Vihikud ostis tüdruk poest ise. Kus on õpikud ja päevik? Need pani Riina õhtul koolikotti.

Häälikupikkused ja -ühendid (35 sõna)

Tädi Valli kass Miisu lööb nurru. Talle meeldib lõngakeraga hullata ja tädi käest piima nuruda. Pärast limpsib ta oma vurrud piimast puhtaks. Siis keerab ta ennast kerra ja jääb mõnusalt uinuma. Oh seda kassi küll!

Võõrsõnad (41 sõna)

Autod ja bussid seisavad öösel garaažis. Osad autod sõidavad gaasiga ja mõned bensiiniga. Porise ilmaga on hea sõita beeži autoga. Hommikul lähevad Kersti ja Mihkel oma perega metsa. Nad ostavad 500 grammi banaane ja ühe šokolaadi. Isal on kaasas binokkel.

Liitsõna. I ja j sõnas (38 sõna)

Joosep tahab sõita rongiga Viljandisse onule külla. Ta uurib jaamas sõiduplaani. Rong väljub raudteejaamast kell 19.00. Joosep võtab seljakoti ja kiirustab rongile. Selles vagunis on pehmed istmed. Poisile meeldib sõidu ajal aknast välja vaadata. Küll need rattad mürisevad!

Kellesse?, millesse?, kellega?, millega?, kellela?, millela? (40 sõna)

Liisu läheb sõbraga kauplusesse. Sinna ei sobi ilma korvita siseneda. Tüdrukud soovivad täna piparkooke küpsetada. Kooke ei saa teha ilma jahuta. Nad ostavad poest taina ja jahu. Piparkooke teevad nad koos Liisu emaga. Pärast maiustavad nad kookide ja kuuma teega.

3. Kirjuta jutu mustand lehele. Loe mustand läbi. Pööra tähelepanu õigekirjale.

4. Kirjuta jutt ilusa käekirjaga uuele lehele. Joonista juurde pilt.